

Nota van Beantwoording Natuurgebied het Zwin

Ministerie van Economische Zaken

Ministerie van Infrastructuur & Milieu

Versie Definitief

Datum 15 mei 2014

Inhoud

1	Inleiding—3
2	Behandeling zienswijzen Project Natuurgebied het Zwin—5
3	Toetsing MER door commissie m.e.r.—49
4	Ambtelijke wijzigingen en overzicht wijzigingen n.a.v. behandeling zienswijzen—62
4.1	Wijzigingen als gevolg van ontvangen zienswijzen rijksinpassingsplan en uitvoeringsbesluiten—62
4.1.1	Wijzigingen in het rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten als gevolg van zienswijzen—62
4.2	Ambtshalve wijzigingen—62
4.2.1	Ambtshalve wijzigingen rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten—62
4.2.2	Ambtshalve wijzigingen uitvoeringsbesluiten—63
	Bijlagen—65
	Bijlage 1: gegevens indieners standaard zienswijzen—67

1 Inleiding

In deze Nota van zienswijzen Natuurgebied het Zwin zijn de ingediende zienswijzen samengevat en beantwoord. Het aantal ingediende zienswijzen bedraagt 152. Bij deze zienswijzen kan onderscheid gemaakt worden tussen de zogenaamde 'standaard zienswijzen' (modellen A en B) die door meerdere personen of organisaties zijn ingediend en de specifieke zienswijzen (uniek per indiener, 14 stuks).

De nota is als volgt opgebouwd. Eerst komen de standaard zienswijzen aan de orde. Vervolgens worden de specifieke zienswijzen samengevat en beantwoord. Dat gebeurt in een tabel. Na de behandeling van alle zienswijzen volgt het overzicht van alle wijzigingen die ambtshalve of naar aanleiding van de zienswijzen worden doorgevoerd in de ontwerp besluiten (inclusief het rijksinpassingsplan).

De opbouw van de tabel is als volgt. De tabel is opgedeeld per zienswijze. Per zienswijze is in de eerste rij de volgende informatie opgenomen:

- de gegevens van de indiener. Ingeval van een standaard zienswijze is aangegeven dat het een zienswijze conform het model A danwel conform het model B betreft. In bijlage 1 is een lijst met de gegevens van de indieners opgenomen die een standaard zienswijze hebben ingediend (in deze bijlage zijn dus de gegevens van de indieners met een specifieke zienswijze niet opgenomen).
- op welke datum de zienswijze is ingekomen (zie bijlage 1 voor de standaard zienswijzen).
- op welk(e) ontwerpbesluit(en) de zienswijze betrekking heeft. Indien in de zienswijze zelf is aangegeven dat de zienswijze op alle voorliggende ontwerpbesluiten betrekking heeft, is dit aangegeven met 'alle ontwerpbesluiten'; wanneer niet uit de zienswijze is op te maken op welk ontwerpbesluit de zienswijze betrekking heeft, is dit aangegeven met 'in zijn algemeenheid'.

De tabel bestaat vervolgens uit drie kolommen. De eerste kolom geeft aan elke zienswijze een eigen nummer; en aan elk onderdeel van de zienswijze een letter zodat op eenvoudige wijze kan worden gezocht en verwezen naar een specifiek onderdeel. In de tweede kolom is het betreffende onderdeel van de zienswijze samengevat en van een antwoord voorzien. In de derde kolom is aangegeven, of dit leidt tot een wijziging in een of meer van de ontwerpbesluiten, inclusief het rijksinpassingsplan.

2 Behandeling zienswijzen Project Natuurgebied het Zwin

Nr.	Samenvatting Zienswijze (<i>cursief</i>) en beantwoording	Conclusie: leidt zienswijze tot aanpassing plan / besluit?
1.	Standaard zienswijzen conform model A Zienswijze heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten	
a.	Het eeuwig durende Zwin-verzandingsproces in de komende jaren zal de Natura 2000-doelstellingen ernstig in gevaar brengen. Alleen door voortdurend, kostbare maatregelen te nemen zal men de beheersdoelstellingen benaderen.	
	De doelstelling van het Zwin-project is onder meer om het genoemde verzandingproces te vertragen zodat grootschalig onderhoud voor langere tijd uitgesteld wordt. Twee belangrijke processen spelen een rol bij die vertraging: enerzijds de verdeling van het aangevoerde sediment over een grotere oppervlakte, anderzijds het verhogen van de dynamiek door het versterken van de getijstromen, wat erosie ten koste van sedimentatie bevordert. Wat het eerste proces betreft kan opgemerkt worden dat de uitbreiding van het Zwin met de relatief diepe Willem-Leopoldpolder de mogelijkheden voor de sedimentatie van slib (en de vorming van slik) zal vergroten. Een groot deel van het fijnere sediment, dat nu op de slikken en schorren van het bestaande Zwin zou sedimenteren, zal in de toekomst neerslaan in de uitbreiding van het Zwin. Dit reservoir aan bijkomende sedimentatiecapaciteit vertraagt dus aanzienlijk de ophoging van slikken en schorren in de meer zeewaarts gelegen delen van het Zwin. Daarnaast zullen, als gevolg van het vergroten van de komberging, de uitgewisselde volumes water toenemen en de getijdestromingen in het Zwin sterker worden. Als gevolg hiervan zullen nieuwe geulen en krekken ontstaan in het intergetijdengebied en zal een deel van de oorspronkelijke schorren en slikken dus meer onderhevig zijn aan erosie. Op termijn wordt de extra sedimentatiecapaciteit in de (ontpolderde) Willem-Leopoldpolder uiteraard ook ingevuld, temeer daar achterin het Zwin vermoedelijk relatief weinig erosie zal plaatsvinden. De verzanding van het Zwin is een natuurlijke evolutie, de geplande ingrepen (verbreden en	

	<p>verdiepen van de geul, afgraven van een deel van het schor en uitbreiding in de Willem-Leopoldpolder) zullen dit proces op natuurlijke wijze vertragen. Het effect van het toegenomen getijprisma door vergroting van de oppervlakte van het Zwin is blijvend en zal blijven doorwerken, al verkleint het getijprisma (het volume van water dat gedurende een getijcyclus in en uit een zeearm beweegt) in zekere mate weer door de sedimentatie die hoe dan ook zal optreden. Samengevat kan gesteld worden dat, door het vergroten van het getijprisma, het verzandingsproces op een duurzame wijze wordt afgeremd, zij het niet volledig wordt voorkomen. Door het verhogen van de sedimentatiecapaciteit voor slib (in de uitbreiding) zal de tendens tot ophoging van het bestaande Zwin bovendien ingeperkt worden.</p> <p>Met het Zwinproject wordt op de lange termijn een groter areaal waardevol slik- schor- en duingebied gerealiseerd met een betere kwaliteit. Het project levert hiermee een grote bijdrage aan het in gunstige staat van instandhouding brengen van het Zwin. Hierdoor wordt met de uitbreiding en herinrichting van het Zwin zowel kwantitatief als kwalitatief een positief effect bereikt voor de instandhoudingsdoelstellingen.</p>	
b.	<p><i>Er zijn onvoldoende garanties dat verzilting en veranderingen in de waterhuishouding geen schade aan omliggende percelen en gebouwen zullen aanrichten.</i></p>	
	<p>Voor Nederland is een aanvullende studie uitgevoerd naar de gevolgen van eventuele verzilting voor de bestaande functies en het bestaande gebruik van de omliggende percelen. In dit kader heeft de Dienst Landelijk Gebied het onderzoek uit 2011 van de Universiteit van Gent bekeken en op basis van expert judgement aangevuld met effecten op het bestaand gebruik op Nederlands grondgebied en de eventuele noodzakelijke compenserende, deels mitigerende maatregelen. De mitigerende maatregelen, welke worden genoemd in het voorstel van DLG, worden uitgevoerd als onderdeel van het project en zijn als zodanig betrokken in de vergunningverlening. Verwacht wordt dat daarmee de gevolgen van verzilting geheel kunnen worden weggenomen.</p> <p>De maatregelen zijn reeds een eerste keer besproken met de belanghebbenden. In de komende periode zullen de betreffende belanghebbenden nogmaals benaderd worden om nadere afspraken te maken omtrent de te treffen maatregelen tegen de effecten van grondwaterstandsveranderingen. Daarnaast wordt – in het kader van de zoutmonitoring – een T0-meting uitgevoerd. Zonodig worden op basis hiervan aanvullende maatregelen op maat genomen. Mocht er alsnog schade ontstaan tengevolge van het project, dan zal vergoeding van schade plaatsvinden.</p>	
c.	<p><i>De vergoeding van schade ten gevolge van verzilting en veranderingen zal forse investeringen vergen.</i></p>	
	<p>Alles is erop gericht om eventuele schade te voorkomen middels compenserende maatregelen. Naar verwachting is</p>	

	<p>er daardoor geen schade meer te verwachten. Er zal een T0-situatie worden vastgelegd. Als er te zijner tijd toch schadeveroorzakende veranderingen naar voren komen (wat niet te verwachten is) dan zal op dat moment de schade dienen te worden bepaald en moeten worden vergoed. Een andere mogelijkheid is om extra compenserende maatregelen uit te voeren.</p> <p>Het Zwinproject is dus zo opgezet, dat schade en nadeel zo veel als mogelijk voorkomen of gecompenseerd wordt. Voor het geval er in een specifieke situatie schade of nadeel optreedt, is er een schaderegeling opgesteld. Deze regeling is van toepassing op de gevolgen van het besluit tot vaststelling van het rijksinpassingsplan en de benodigde uitvoeringsbesluiten. In deze regeling is aangegeven, waar een verzoek tot vergoeding van schade en nadeel kan worden ingediend, en hoe dit verzoek behandeld zal worden. De 'Beleidsregel schadevergoeding Rijksinpassingsplan Natuurgebied het Zwin' is als bijlage bij het besluit tot vaststelling van het rijksinpassingsplan opgenomen. In het budget voor het Natuurpakket Westerschelde is rekening gehouden met 'onvoorziene' kosten.</p>	
d.	<p><i>Gekwalificeerde natuurgebiedjes - die voldoen aan de Natura2000- regelgeving - worden opgeofferd om plaats te maken voor nieuwere natuur waardoor er elders nog gebieden ter compensatie ingericht zullen moeten worden.</i></p>	
	<p>Het habitatype Schorren en zilte graslanden, binnendijks (H1330B) komt voor in de Oudelandse Polder en de Zwinweide. Er verdwijnt 0,4 ha door aanleg van de nieuwe dijk en de uitbreiding van het natuurgebied het Zwin. Deze ingreep is een ondeelbaar element van de maatregel om juist de natuurlijke kenmerken van het systeem te verbeteren (te herstellen) en uit te breiden door middel van de ontpoldering: zonder het tijdelijk verdwijnen van dit habitatype zou op deze plaats geen natuurherstel mogelijk zijn door het creëren en uitbreiden van estuariene natuur in het Zwin.</p> <p>Het resterende deel van dit habitatype wordt behouden door hier tijdens de werkzaamheden rekening mee te houden. Daarnaast ontstaat door de, als onderdeel van de inrichting van het Zwin, aangepaste inrichting van het resterende deel van de Zwinweide, 0,4 hectare nieuw areaal van dit habitatype binnen het projectgebied langs de nieuwe dijk en de Kanaalweg. Significante negatieve effecten op dit habitatype worden daarmee voorkomen. Deze uitvoeringsmaatregelen worden geborgd in het bestek en de benodigde Natuurbeschermingswetvergunning.</p>	
e.	<p><i>De natuurlijk verbindingsmogelijkheid tussen Nederland en België - door de Zvingeul - komt in gevaar.</i></p>	
	<p>Dat in ieder geval de eerste jaren na realisatie van het Zwinproject het niet mogelijk is over het strand door de Zvingeul langs de kust te wandelen, is juist. De hoofdgeul wordt afgegraven tot +0,2 tot +0,7 NAP. Op termijn zal de verbindingsmogelijkheid mogelijk weer ontstaan.</p>	
f.	<p><i>De compensatiemaatregelen voor de kern Retranchement zijn onvoldoende. Dit is in strijd met de geformuleerde</i></p>	

	<p><i>opdracht in de Westerschelde-overeenkomst: "Evenwicht tussen de natuurbelangen en de economische belangen".</i></p>	
	<p>De zienswijze van de indiener met betrekking tot de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (of enig andere overeenkomst) wordt voor kennisgeving aangenomen. Er liggen op dit moment geen andere stukken voor ter discussie dan de stukken die ter visie hebben gelegen. Het project heeft bovendien primair een natuurdoelstelling.</p> <p>Alle inspanningen zijn er echter op gericht om binnen de kaders van de primaire doelstelling het project gepaard te laten gaan met economische of recreatieve impulsen. Dat krijgt in het plan op verschillende manieren gestalte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de ligging van het uit te breiden Zwin dicht bij de kern Retranchement vergroot de aantrekkingskracht van Retranchement voor dag- en verblijfsrecreanten. Hoewel er geen significante toename wordt verwacht van het aantal bezoekers van het Zwin, zal naar verwachting een groter deel van dit aantal bezoekers Retranchement aandoen en het recreatieve profiel van de regio versterken. - het aanbrengen van voorzieningen in het plangebied die de beleefbaarheid vergroten zoals de aanleg van paden over de gehele lengte van de dijk waarop gefietst en gewandeld kan worden. Deze paden zullen afwisselend buitendijks en binnendijks liggen. Op regelmatige afstanden worden er naast deze paden uitkijkpunten gerealiseerd. Ook wordt binnen de uitgebreide Zwinvlakte, ter hoogte van Retranchement, een 65 meter lang vlonderpad gerealiseerd dat uitmondt in een podium en bereikbaar zal zijn vanaf het fietspad en het kijkpunt dat op de dijk wordt gerealiseerd. - specifiek voor Retranchement is met ondersteuning vanuit het project een Dorpsvisie opgesteld. Een van de maatregelen daaruit - een fiets- en wandelverbinding tussen Retranchement en de uitbreiding van het Zwin - zal tegelijkertijd met het project gerealiseerd worden. <p>Daarnaast zijn er aan Vlaamse zijde diverse voorzieningen die voor het hele gebied een positieve uitwerking kunnen hebben.</p>	
<p>g.</p>	<p><i>Er is sprake van kapitaalsvernietiging. Er is bijvoorbeeld 13 miljoen euro nodig voor de ontpoldering van 10 hectare en dat exclusief de kosten voor onderhoud en toekomstige baggerwerken in verband met de verzanding.</i></p>	
	<p>Ten behoeve van het rijksinpassingsplan is een kosteneffectiviteitsanalyse (KEA) opgesteld. In deze analyse zijn de alternatieven zoals beschreven in het MER beoordeeld op kosteneffectiviteit. In de verkenningsfase van de Ontwikkelingsschets 2010 is een maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA) opgesteld voor de natuurprojecten in het Natuurpakket Westerschelde. Omdat in de vorige onderzoeksfase deze MKBA op hoofdlijnen is uitgevoerd, is voor deze fase van het Zwinproject de methodiek van een KEA gehanteerd. Bij een KEA worden de kosten van de verschillende projectalternatieven en -varianten afgewogen tegen de mate waarin invulling wordt</p>	

	<p>gegeven aan de projectdoelstelling. Deze KEA heeft ook mede ter inzage gelegen.</p> <p>In het ontwerp rijksinpassingsplan is een passage opgenomen over de economische uitvoerbaarheid van het project (paragraaf 6.11). Hierin is aangegeven dat de financiële middelen vanuit de begroting van het ministerie van Economische Zaken ter beschikking zijn gesteld aan de provincie Zeeland. Tevens is hierbij opgemerkt dat de kosten voor het uitvoeren van het Voorkeursalternatief 1A het laagste zijn.</p> <p>Van de 120 ha uitbreiding van het Zwin ligt circa 10 ha in Nederland; omdat daarvoor een camping moet worden gesaneerd zijn de kosten voor deze Nederlandse 10 ha verhoudingsgewijs hoog. Voor het hele Zwin daarentegen of voor het hele Natuurpakket Westerschelde liggen die verhoudingen veel lager.</p>	
h.	<p><i>De uitkomst van de kosten/baten-analyse laat zien dat er een onvoldoende positieve uitkomst is voor wat betreft de toeristische meerwaarde en de economische opbrengst.</i></p>	
	<p>Doel van het Natuurpakket Westerschelde en ook voor het Zwin is natuurherstelmaatregelen te nemen. Het primaire doel is niet een economisch rendabele investering. Voor het Zwin is dan ook geen (maatschappelijke) kosten-batenanalyse opgesteld maar alleen een kosten-effectiviteitsanalyse waarin de kosten herleidbaar zijn ten opzichte van het type maatregelen. Recreatieve meerwaarde en economische opbrengst zijn daarin niet berekend.</p>	
2.	<p>Standaard zienswijzen conform model B Zienswijze heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten</p>	
a.	<p><i>Een belangrijke onderbouwing van het ontwerp rijksinpassingsplan is het rapport Natuurontwikkelingsplan voor het Schelde-estuarium NOPSE. De leeswijzer van dit rapport vermeldt: 'De rapportage is dus nog geen plan of zienswijze van de overheid of van ProSes. Het rapport heeft de status van verkennende studie die gebruikt zal worden als één van de bouwstenen voor de Ontwikkelingsschets. Deze rapportage heeft geen zelfstandige status.' Ten onrechte heeft het rapport in het ontwerp rijksinpassingsplan wél een officiële status gekregen. Deze informatie over de status van dit rapport ontbreekt in het MER. Ondanks dat de Nederlandse en Vlaamse overheden afstand hebben genomen van dit ontwikkelingsplan, is dit hét basisdocument als het gaat om de keuzegebieden voor ontpoldering en is het Zwinproject ontstaan. Er is hier sprake van bewuste misleiding, wellicht om het project tóch gerealiseerd te krijgen.</i></p>	
	<p>Het rapport 'Voorstel voor natuurontwikkelingsmaatregelen ten behoeve van de Ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium' (NOPSE), en de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium liggen niet ter besluitvorming voor. Om misverstanden te voorkomen wordt toch op het gestelde in de zienswijze ingegaan. Zoals indiener</p>	

	<p>terecht stelt, had het NOPSE destijds het karakter van een studierapport ten behoeve van de opstelling van de Ontwikkelingsschets. In de Ontwikkelingsschets is o.a. een selectie gemaakt voor de te nemen maatregelen op het gebied van natuurherstel. De maatregel om het Zwin uit te breiden teneinde o.a. de verzanding van de toegangseuvel voor langere tijd te vertragen was al door de Internationale Zwincommissie in 2003 voorgesteld. Met de besluiten van de Vlaamse en Nederlandse regering over de Ontwikkelingsschets is deze Ontwikkelingsschets met de daarin opgenomen maatregelen tot natuurherstel tot vigerend beleid gemaakt. Van afstand nemen van dit beleid door de Vlaamse en Nederlandse overheid, zoals indiener stelt, is geen sprake. Integendeel; de besluiten over de Ontwikkelingsschets zijn vastgelegd in het gelijknamige Scheldeverdrag. De maatregelen tot natuurherstel zijn daarin opgenomen. Overeenkomstig dat Verdrag, wordt de uitvoering van de besluiten m.b.t. natuurherstel thans voorbereid. het Zwin is één van die maatregelen.</p>	
b.	<p><i>het Zwin is een inham aan zee. het Zwin heeft niets met de estuariene natuur van de Westerschelde te maken en draagt ook niet bij aan natuurherstel of de 'natuurlijkheid' van de Westerschelde.</i></p>	
	<p>In de Langetermijnvisie en de OS 2010 is de monding van de Westerschelde zodanig begrensd dat het Zwin hierbinnen valt. Dit gebied wordt dus tot het estuarium gerekend en de maatregelen om dit gebied te vergroten zullen ten goede komen aan het estuarium. In het Rapport Natuurontwikkelingsplan voor het Schelde-estuarium dat ten grondslag ligt aan de natuurherstelmaatregelen die in de ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium zijn geselecteerd, is de vergroting van het Zwin aangemerkt als één van de kansrijke projecten voor herstel van estuariene natuur in de ecologische zone van het mondingsgebied van de Westerschelde.</p>	
c.	<p><i>Dat dit project in het Verdrag tussen Nederland en het Gewest Vlaanderen opgenomen is, heeft alles te maken met het maatschappelijk krachtenspel rond de haven van Antwerpen en de milieubeweging in relatie tot de in Europa afgesproken milieuwetgeving.</i></p>	
	<p>Anders dan indiener meent, heeft de uitbreiding van natuurgebied het Zwin geen relatie met het maatschappelijk krachtenspel rond de haven van Antwerpen. Uitbreiding van estuariene natuur in natuurgebied het Zwin is geen compensatieproject maar een natuurherstelproject ter voldoening aan de eisen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn. In de ontwerpbesluiten en in de daarbij behorende onderbouwende studies zijn het doel, het nut en de noodzaak van het natuurherstelproject voor het Zwin aangegeven (MER, Hoofdrapport, hoofdstuk 2.2, pagina 35 e.v.; ontwerp rijksinpassingsplan, toelichting, hoofdstuk 1.1., pagina 5).</p>	
d.	<p><i>Vanuit de primaire zeevering gezien is het een niet gewenst plan en zou het nooit gerealiseerd mogen worden. Het is een plan waarmee bij uitstek aan dijkverlenging gedaan wordt in plaats van dijkverkorting, zoals na de stormramp uit 1953 nagestreefd werd. De inham is ook nog naar het noord-westen gericht, zodat bij een NW-er</i></p>	

	<i>storm de golven met volle kracht het Zwin binnenrollen. Hierdoor zal de nieuwe zeedijk extra zwaar moeten zijn.</i>	
	<p>De constatering dat er in het project een dijkverlenging zal plaatsvinden, is correct. Een dijkverlenging hoeft niet noodzakelijk een vermindering te betekenen van de veiligheid, zeker niet als ze gekoppeld is aan een landwaartse verplaatsing. Door het landwaarts verleggen van de dijken zal een reductie optreden van de golfkarakteristieken zodat de impact van de golven op de dijken vermindert. De golven die thans uit het noordwesten het Zwin binnenrollen, slaan nu al in op de Internationale Dijk.</p> <p>De natuurherstelmaatregelen voor het Schelde-estuarium, waarvan het landinwaarts verplaatsen van de dijken een onderdeel vormt, komen voort uit de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium die door de Nederlandse en Vlaamse regering is vastgesteld. Het projectplan voor de dijk - dat is opgesteld in het kader van het inpassingsplan - voldoet aan de norm die is vastgelegd in de Wet op de Waterkering en de bijbehorende randvoorwaarden zoals voorgeschreven door Rijkswaterstaat. Voor het Zwin (onderdeel van dijkkring 32) komt dit neer op een norm van 1/4000 per jaar. Daarnaast is uitgangspunt voor het projectplan dat de veiligheid voor de komende 50 jaar (tot 2060) wordt gegarandeerd.</p>	
e.	<i>Het ontwerp rijksinpassingsplan voldoet op basis van informatie uit het Inpassingsplan zelf niet aan de primaire doelstelling om het Zwin duurzaam te behouden. Na ongeveer 30 jaar zal de toestand qua verzanding weer zijn zoals voor de uitvoering van het project (KEA, blz. 47). De belangrijke eis uit de richtlijnen van de Commissie m.e.r. om de duurzaamheid van het project ruimtelijk inzichtelijk te maken is in het MER niet uitgewerkt. Er zou een visualisatie van de natuur, met morfologische en ecologische kaartjes van de verwachte situatie vlak na de aanleg en over 5, 15, 30 jaar en daarna moeten komen. Met name dat het MER niets zegt over het Zwin na 30 jaar is een ernstige tekortkoming van het rapport. En ecotopen kaarten zijn niet gemaakt. Een duurzaam Zwin zou volgens de Commissie m.e.r. een langere tijdshorizon dan 30 jaar moeten hebben. Die richtlijn is niet uitgevoerd, op grond waarvan het MER afgewezen moet worden omdat zij onvoldoende inzicht verschaft over de natuur die ontstaat en de instandhoudingskosten in de toekomst. Daarentegen geeft het MER juist aan dat een slik-schorsysteem in principe geen evenwichtstoestand kent, en in feite een doorgangsmilieu is eindigend in totale verlanding. In de Passende Beoordeling is ook opgenomen dat het natuurlijke proces van erosie, opslibbing en aanzanding opnieuw zal beginnen in de afgegraven delen van het Zwin en bij het vormen van nieuw intergetijdengebied in de Willem-Leopoldpolder.</i>	
	Met het duurzaam behouden van het natuurgebied het Zwin wordt bedoeld het langdurig behouden en het verbeteren van het natuurlijk functioneren van het Zwin. Daarvoor is met name van belang dat ondiep water, laagdynamische habitats en diverse soorten (waaronder steltlopers, kustbroedvogels, zeehond, fint) voldoende aanwezig zijn. In welke vorm of verhouding is niet van belang; het betekent in deze dus niet dat het gebied	

	<p>onveranderlijk of in evenwichtstoestand dient te zijn. De doelstelling van het Zwin-project is onder meer om het genoemde verzandingproces te vertragen zodat frequent grootschalig onderhoud voor langere tijd uitgesteld wordt. Het vergroten van de komberging draagt hier het beste aan bij. Zonder deze ingrepen is het zeker dat natuurgebied het Zwin op korte termijn wordt afgesnoerd van de Noordzee en daarmee evolueert naar een systeem van duinen, rietvelden en wilgenstruwelen. Dat is een ongewenste ontwikkeling.</p> <p>Onderdeel van estuariene natuur zijn zowel slikken als schorren en zowel laag- als hoogdynamische gebieden. In het Schelde-estuarium is gebrek aan voldoende ondiepe, luwe zones met relatief lage stroomsnelheden, waar slib kan bezinken en waar zich ongestoord de cyclus van vorming van nieuw slik en schor kan voltrekken. Dit zijn noodzakelijke voorwaarden voor de chemische, fysische en biologische processen die dit unieke estuarium in een duurzaam gezonde staat moeten (brengen en) houden. Sedimentatie is deel van het natuurlijke proces dat zal leiden tot vegetatiesuccessie. Het project levert hiermee een grote bijdrage aan het in gunstige staat van instandhouding brengen van het totale gebied. Hierdoor wordt met de uitbreiding en herinrichting van het Zwin zowel kwantitatief als kwalitatief een positief effect bereikt voor de instandhoudingsdoelstellingen van de aanwezige habitattypen H1140A, H1310A, H1320, H1330A, H1330B, H2120 en H2160 (zie p43 Passende Beoordeling).</p> <p>In bijlage A bij het MER is het rapport 'Hydrodynamische en morfologische vergelijking van de scenario's' opgenomen. Hier wordt ingegaan op de ontwikkeling van het areaal aan estuariene natuur in de vorm van slikken en schorren per alternatief alsmede de mate van sedimentatie die optreedt gedurende 30 jaar. Dit is gevisualiseerd met tabellen, grafieken en schetsen.</p> <p>In principe dient in het MER de tijdshorizon aangehouden te worden zoals deze geldt voor het plan of besluit ten behoeve waarvan het MER wordt opgesteld. Om een goed beeld te geven van de effecten van het project is er echter voor gekozen om een tijdshorizon van 30 jaar aan te houden. Er geldt geen verplichting, advies of richtlijn om een langere termijn aan te houden; de gekozen tijdshorizon is redelijk.</p> <p>Na realisering van het Zwinproject zoals in het rijksinpassingsplan is voorzien, zal in het gebied na overdracht een integraal beheer gevoerd worden. Dit beheer dient gericht te zijn op aspecten van natuur, landschap, en waterhuishoudkunde en gevoerd te worden in aansluiting op het beheer van de aangrenzende natuurgebieden. Op basis van modelverwachtingen en gedetailleerde monitoring zal de ontwikkeling van het gebied gevolgd worden en eventueel bijgestuurd.</p>	
--	--	--

f.	<p><i>De kosteneffectiviteitsanalyse is onvolledig en dient opnieuw uitgevoerd te worden. In de kostenanalyse is jaarlijks slechts € 83.000 aan onderhouds- en werkingskosten opgenomen. Vast staat dat in 30 jaar het Zwin weer nagenoeg totaal verzandt. Het zogenaamde nulalternatief mag zelfs geen echt nulalternatief zijn omdat er jaarlijks geulonderhoud gepleegd moet worden. De kosteneffectiviteitsanalyse is misleidend omdat de aangelegde 'natuur' niet op het aanlegniveau gehouden wordt. De kosteneffectiviteitsanalyse dient opnieuw uitgevoerd te worden voor de situatie waarin periodiek de verzanding verwijderd wordt. En er moet volgens de Commissie m.e.r. verder dan 30 jaar gekeken worden. De Technische Werkgroep is intensief betrokken geweest bij de uitwerking van dit project. Indiener vraagt zich af of hun benadering van zo min mogelijk ingrijpen bepalend geweest is bij de keuzes die voor de kosteneffectiviteitsanalyse gemaakt zijn. Dat zou de oorzaak kunnen zijn dat er een kosteneffectiviteitsanalyse ligt op basis van een Zwin dat na 30 jaar weer verzand is.</i></p>	
	<p>In het KEA (p. 7) is een tijdshorizon van 30 jaar aangehouden en is gedurende deze periode jaarlijks € 83.000 aan onderhouds- en werkingskosten opgenomen. Bij het Zwinproject wordt gestreefd naar een zo groot mogelijk, duurzaam slik- en schorgebied met een maximale kans op het laten ontstaan van een dynamisch sedimentatie/erosie-proces door middel van een éénmalige, grootschalige ingreep, waarna het systeem de vrijheid krijgt zichzelf te ontwikkelen, binnen een aantal randvoorwaarden. Het is dus een bewuste keuze om het gebied niet op aanlegniveau te houden. Grootschalig onderhoud is derhalve tijdens de aangegeven tijdshorizon niet nodig.</p> <p>De tijdshorizon van 30 jaar is in lijn met de economische analyses voor andere projecten waarbij de "levensduur" van een project als maatstaf wordt gebruikt. Voor eventuele toekomstige beheerskosten van de aangelegde estuariene natuur na de aanlegfase geldt het reguliere instrumentarium voor de bekostiging van natuurbeheer. Zie ook beantwoording van 1a.</p>	
g.	<p><i>Volgens het MER (blz. 35) draagt het vergroten van de komberging het beste bij aan het duurzaam behoud en het verbeteren van het natuurlijk functioneren van het Zwin. Het verzanden van de hoofdgeul zou in de scenario's met extra spuiwerking tegengegaan kunnen worden. Echter, de Technische Werkgroep van de Internationale Zwincommissie wil de verzanding vooral tegengaan door het vergroten van de komberging door afgravingswerkzaamheden in het bestaande Zwin zelf en zij is duidelijk voorstander van een overwegend zout Zwin. Bovendien zou een waterzuivering nodig zijn voor het Vlaamse spuiwater, maar de MER werkt dat niet verder uit. Daarnaast blijkt zoet spuiwater weer niet gunstig te zijn voor paaiende zoutwatervissen. Dus wordt uiteindelijk de afwatering van zoet water via het Zwin uit de doelstellingen geschrapt. Helaas, geen zoet - brak - zout-gradiënt in het intergetijdengebied het Zwin waardoor naast duurzaamheid ook zoetwater spuien niet gerealiseerd wordt! Zowel in de Technisch Werkgroep van de Internationale Zwincommissie als bij de MER wordt intensief met experts bij de besluitvorming gewerkt. Indiener prefereert een inhoudelijke objectieve rapportage als basis voor</i></p>	

	<i>besluitvorming, zeker als tegenstrijdige doelstellingen aanwezig blijken te zijn.</i>	
	De alternatieven met spuiwerking worden inderdaad minder goed beoordeeld in het MER om diverse redenen: het spuien gaat de verzanding niet of nauwelijks tegen, de kwaliteit van het zoete spuiwater (afkomstig uit de polderwaterlopen) is niet goed, de spui-inrichting (bekken) betekent een verlies aan komberging en areaal estuariene natuur, landschappelijk wordt dit alternatief negatief beoordeeld, er kan een veiligheidsprobleem optreden op het moment van spuien, het spuien is periodiek en is in die zin geen herstel van een natuurlijke gradiënt. Het herstel van de zoet/brak/zout-gradiënt (die er momenteel ook niet is) was geen doelstelling van het project op zich. De spuiwerking is enkel onderzocht als mogelijk bijkomend middel om de verzanding (van de geul) tegen te gaan.	
h.	<i>In het ontwerp rijksinpassingsplan wordt vermeld dat verzilting van de omliggende gronden zal plaats vinden, maar dat er maatregelen zullen worden getroffen. Bovendien kan de impact van het project op de omliggende landbouwgronden door verzilting met de huidige stand van de kennis niet gekwantificeerd worden, noch kan zonder modellering bepaald worden hoe ver dit effect zich uitstrekt. Het gegeven dat toename van verzilting als een voldongen feit genoemd wordt en dat dit probleem 'eenvoudig' opgelost kan worden door de betreffende grond dan maar aan te kopen of een vergoeding uit te keren, geeft weer dat in het ontwerp rijksinpassingsplan voorbij wordt gegaan aan de zorgplicht volgens de Wet bodembescherming bij het verrichten van handelingen in een specifiek gebied. Kennelijk heeft men bij de besluitvorming van dit project de Wet bodembescherming onvoldoende betrokken. Daar bovendien door kennisleemte er ook nog onzekerheid is omtrent de hoeveelheid van de verzilting en hoever het verziltingseffect zal optreden, impliceert dat op basis van het voorzorgsprincipe het project niet gerealiseerd kan en mag worden.</i>	
	In het MER zijn de verziltingseffecten wel degelijk gekwantificeerd en in beeld gebracht. Door de Universiteit Gent zijn twee grondwaterstudies (op basis van een grondwatermodel) uitgevoerd, inclusief de doorrekening van mitigerende maatregelen om de verziltingseffecten tegen te gaan (deze rapporten zijn als bijlage bij het MER gevoegd). Over de verziltingseffecten is een en ander terug te vinden in het deelrapport Water op p. 123 van waar verder verwezen wordt naar het hoofdrapport (hoofdstuk 12, p. 218 tot en met 223) waar de effecten van het Voorkeursalternatief beschreven worden. Op basis van de grondwaterstudies van de Universiteit Gent heeft DLG vervolgens de nodige maatregelen op Nederlands grondgebied concreet uitgewerkt. Ook dit rapport is als bijlage bij het MER gevoegd. Tot slot wordt er een monitoringsprogramma opgezet dat momenteel wordt opgestart (T0-meting) en dient om de verzilting op te volgen en – indien nodig – bijkomende maatregelen te voorzien. De toetsing aan de Kaderrichtlijn Water is inmiddels ook uitgevoerd. Samengevat kan gesteld worden dat, ook bij	

	<p>realisatie van de uitbreiding van het Zwin, er geen redenen zijn om aan te nemen dat de KRW-doelstellingen voor het Zwin niet behaald zouden kunnen worden tegen uiterlijk 2027. Tot aan 2027 zal namelijk ten gevolge van internationale en nationale generieke maatregelen en algemene maatregelen van RWS de chemische kwaliteit van de Zeeuwse kustwateren en van de Westerschelde/Zeeschelde verbeteren tot op normniveau. De chemische kwaliteit van het Zwin wordt hoofdzakelijk bepaald door het zeewater dat het Zwin meermaals per dag binnenstroomt. Daarnaast zal de uitbreiding van het Zwin - met toepassing van de beschreven maatregelen - noch de bestaande goede kwantitatieve toestand, noch de bestaande goede chemische toestand van het grondwaterlichaam in het gedrang brengen.</p>	
i.	<p><i>Er moeten zoete stabiele habitats (groeiplaatsen van aandachtsoorten) verdwijnen voor tijdelijke zoute habitats. Tijdelijk, omdat na 30 jaar door verzanding en verlanding de natuur in het Zwin voor een groot gedeelte weer terug bij af is. Bovendien is er sprake van maar matige estuariene natuur omdat er sprake is van een inham aan zee en in de Willem-Leopoldpolder de stroomsnelheden en de bodemschuifspanningen zo laag zullen zijn dat het gesedimenteerde materiaal niet meer wordt geërodeerd.</i></p>	
	<p>De voorgenomen uitbreiding van het Zwin is in overeenstemming met de instandhoudingsdoelstellingen voor dit Natura 2000-gebied. De groeiplaatsen voor de zoet/brakke aandachtsoorten zullen worden hersteld in het kader van het project. Het effect van het toegenomen getijprisma door vergroting van de oppervlakte van het Zwin is blijvend en zal ook na die periode van 30 jaar doorwerken, al verkleint het getijprisma in zekere mate weer door de sedimentatie die hoe dan ook zal optreden. Zie verder de beantwoording onder 1a.</p>	
j.	<p><i>Met alternatief 1A lukt het niet om het Zwin duurzaam te behouden. De hoge onderhoudskosten voor de toekomst zijn bovendien niet in de kosteneffectiviteitsanalyse opgenomen. Daarom stelt indiener een reëel alternatief voor dat de niet geringe onderhoudskosten in de toekomst zeker kan stellen. Het uitgangspunt is dat men bij het Zwin een natuurgebied met schorren en slikken wil behouden. Het alternatief dat indiener voorstelt is het nulalternatief uit het MER, maar dan verder afgegraven, zodat er een maximum aan intergetijdengebied, dat voor het Zwin mogelijk is, ontstaat. Gebruik een deel van de begroting van het Zwin die nu beschikbaar is voor onderhoud van het gebied in de komende decennia. Wellicht moet de zeedijk hier en daar aan nieuwe normen aangepast worden. Er hoeft dan ook geen bestaande natuur door nieuwe (betere) natuur vervangen te worden. Een bijkomend voordeel is dat de Willem Leopoldpolder verder zal verzoeten en de landbouw in het gebied zich verder zal kunnen ontwikkelen.</i></p>	
	<p>Het vergroten van de komberging draagt het beste bij aan het duurzaam behoud en het verbeteren van het natuurlijk functioneren van het Zwin. De huidige (beperkte) oppervlakte levert een geringe bijdrage aan het optimaliseren van de natuurlijke habitatprocessen, de nutriëntencycli en de opbouw van het pelagische en</p>	

	benthische voedselweb. Met de uitbreiding van het Zwin wordt aan habitatuuitbreiding gedaan en zal het areaal slik, schor en ondiepwaterzone toenemen, wat ook de avifauna en een aantal vissoorten ten goede komt. Met de uitbreiding van het Zwin wordt tegemoet gekomen aan de Vogel- en Habitatrichtlijndoelen en -opgaven (zie par. 2.2.1 hoofdrapport MER).	
3.	Mieras Juridisch Advies, Plasweg 3, 4421 PX, Kapelle, namens dhr. C. Bouckaert Zienswijze is ingekomen op 23-10-2013 en heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten	
a.	<i>Door het plaatsen van een dijk en het natuureservaat achter de woning van indiener wordt het mooie uitzicht wat er nu is volledig tenietgedaan door de inrichting van het Zwinproject. Tevens zorgt de dijk voor schaduw. Er is hierdoor onder andere sprake van een sterke waardedaling van het pand/perceel. Indiener verzoekt daarom de dijk te verleggen danwel indiener de mogelijkheid te geven zijn woning op een terp te plaatsen.</i>	
	De dijk wordt landschappelijk ingepast door de vormgeving van de dijk zelf (talud, struweel, recreatieve paden, uitkijkpunten etc.). Hierdoor wordt de dijk minder ervaren als een barrière in het landschap. De afstand van de dijk tot de woning van indiener is voorts dusdanig dat ernstige schaduw hinder in de woning niet aan de orde is. Verplaatsing van de dijk is om die reden dan ook niet aan de orde. Het plaatsen van de woning van indiener op een terp om wat voor reden dan ook, maakt derhalve geen onderdeel uit van dit project maar is een gemeentelijke afweging.	
b.	<i>Er ontstaat kans op indringing van zout water. Zo blijkt er uit onderzoek dat er in sterke mate kans is op verzilting van de grond rondom het nieuwe Zwin gebied.</i>	
	Ten gevolge van de Zwinuitbreiding zal het gebied waar het water een hoog zoutgehalte rond de waterspiegel heeft, sterk in oppervlakte toenemen. Dit verziltingsgevaar kan gekeerd worden door toepassing van mitigerende maatregelen. Deze mitigerende maatregelen worden uitgevoerd als onderdeel van het project en zijn als zodanig betrokken in de vergunningverlening. Verwacht wordt dat daarmee de gevolgen van verzilting geheel kunnen worden weggenomen. Zonodig worden aanvullende compenserende maatregelen genomen in de vorm van aankoop van gronden of vergoeding van schade.	
c.	<i>Er komen op de dijk 4 paden die zowel verhard als semiverhard zijn. Door deze paden ontstaat privacy aantasting. Vanaf de verschillende paden kan er rechtstreeks in de woning van indiener worden binnen gekeken. In de plannen is niet opgenomen hoeveel mensen er tot nu toe de woning passeren en hoeveel er dat na realisatie zullen zijn. Hier wil indiener graag de berekening van zien.</i>	
	Zoals in paragraaf 5.2.1. van het Technisch deelrapport mens-mobiliteit, educatie en recreatie (p. 50) is	

	<p>opgenomen wordt er geen significante toename verwacht van het aantal bezoekers op de lange termijn ten gevolge van de uitbreiding van het Zwin. het Zwin vormt momenteel reeds een aantrekkingspool, gezien het unieke karakter van het gebied en de toegankelijkheid van het uitgebreide gebied zal beperkt zijn. Bijgevolg zijn er ook geen significante wijzigingen te verwachten in de langzaamverkeersintensiteit ten gevolge van het uitbreidingsproject zelf.</p> <p>Over de nieuwe dijk wordt een 4 m breed pad gelegd als fiets/wandelpad dat fungeert als bovenlokale functionele fietsverbinding danwel als lokale verbinding. De paden zullen afwisselend buitendijks en binnendijks liggen. Ter plaatse van de woning van indiener komt de fietsverbinding binnendijks te liggen. Ook komt er een onderhoudsweg voor de dijk die slechts zeer sporadisch wordt gebruikt. Deze worden voorzien van asfalt. Tussen het fietspad en het perceel van indiener zal een ursusdraadafsluiting worden gerealiseerd met op het talud gras- en groenblijvende struweelbeplanting waardoor inkijk zoveel mogelijk beperkt wordt. Gelet ook op de afstand tussen de nieuwe dijk en woning, is het de verwachting dat er geen sprake zal zijn van privacy aantasting.</p>	
d.	<p><i>Het plan is niet voorzien van een dwarsdoorsnede van de dijk op de plek van de woning van indiener. Indiener verzoekt een dwarsdoorsnede te overleggen van de dijk precies achter de woning.</i></p>	
	<p>Het plan voorziet in een aantal typedwarsprofielen welke typerend zijn voor een aantal specifieke zones. Uit deze typedwarsprofielen moet de opbouw van de dijk volgen voor het volledige tracé van de dijk. Ter plaatse van de woning van indiener wordt de nieuwe dijk uitgevoerd analoog aan typesnede KK. Enkel tot aan de aansluiting met de Internationale Dijk is dit nieuwe profiel geldig. Ter plaatse van de te behouden Internationale Dijk zal het dijkprofiel niet wijzigen.</p>	
e.	<p><i>Het aanleggen van een dijk betekent dat er veel werk verzet moet worden voordat de dijk er daadwerkelijk ligt. Deze werkzaamheden brengen gedurende de jaren van aanleg onder andere zeer veel geluidsoverlast, stof en schaduw met zich mee. Dit betekent dat indiener gedurende die tijd geen enkele rust vindt op het perceel en hier geen personen kunnen verblijven. Bijgevolg zal indiener een ander huis moeten huren met soortgelijk zicht en rust.</i></p>	
	<p>In het MER is ingegaan op de overlast die ontstaat tijdens de aanleg van de dijk. Er is gerekend met aannames van locatie, materiaal en duur waarbij steeds van een worst-case scenario is uitgegaan (zie Technisch deelrapport geluid en lucht op p. 10 en 14). De berekende contouren zijn dus als bovengrens te beschouwen. De aanlegfase kan inderdaad verschillende jaren duren maar de werkzaamheden nabij het perceel van indiener zullen beperkter in duur zijn. Het MER geeft aan dat maatregelen genomen kunnen worden tijdens de werken: deze zullen deel uitmaken van de werkplanning van de aannemer. Voorbeelden zijn een gerichte keuze van aanrijroutes (voldoende ver van het perceel van indiener, achter de aan te leggen dijk), inzet van geluidsarme machines en rekening</p>	

	houden met het hoogseizoen. Hierdoor zal de hinder in grote mate voorkomen en beperkt worden. Er is derhalve geen sprake van zodanig ernstige, langdurige overlast dat dit het huren van een ander huis noodzakelijk maakt. Voorafgaand en tijdens de uitvoering zal indiener op de hoogte worden gehouden van de werkzaamheden die worden uitgevoerd en nadere afstemming plaatsvinden over de wijze waarop.	
f.	<i>In de plannen is op geen enkele manier onderzoek verricht naar het effect dat het plaatsen van een waterkerende dijk heeft op een naastgelegen woning. Hoe zal dat gaan met de zetting van de woning? Er dient in ieder geval een vooropname te worden gedaan.</i>	
	Er is voorzien in een bouwkundige opname voor en na de werkzaamheden. Zettingen in en rond de dijk zijn begroot en vinden vooral plaats onder de footprint van de dijk. Buiten deze zone zijn de zettingen beperkt tot nihil.	
g.	<i>Uit de plannen blijkt dat er recht achter de woning van indiener een uitkijkpunt is gesitueerd. Bij brief van 4 september 2013 met kenmerk 13017270dg is toegezegd dat het uitkijkpunt wordt verplaatst in zuidelijke richting. Deze verplaatsing is echter niet terug te vinden in het ontwerp rijksinpassingsplan, ontwerp uitvoeringsbesluiten en het Milieu Effect Rapport voor het Zwinproject. Indien het uitkijkpunt direct achter de woning wordt geplaatst is er geen enkele privacy meer. Mensen die op het uitkijkpunt staan, kunnen dan recht in de woning kijken. Tevens brengt een uitkijkpunt ook nog eens met zich mee dat mensen hier stoppen en nog meer overlast veroorzaken, bijvoorbeeld zwerfafval achterlaten. De plaats van het uitkijkpunt dient derhalve veranderd te worden, zoals toegezegd.</i>	
	De verplaatsing van het uitkijkpunt in zuidelijke richting, zoals toegezegd in de brief van 4 september 2013, is reeds conform de bij genoemde brief opgenomen bijlage op de verbeelding van het ontwerp rijksinpassingsplan opgenomen en op blz. 59 van de toelichting van dit plan beschreven. Opgemerkt wordt nog dat het rijksinpassingsplan juridisch bindend is; het MER dient slechts ter vergelijking van alternatieven en hun effecten. Verder is de verplaatsing van het uitkijkpunt met name relevant in het kader van de aanvraag omgevingsvergunning; in deze aanvraag is de verplaatsing meegenomen.	
h.	<i>Gelet op de toekomst komt het perceel tegen een Natura 2000-gebied aan te liggen. Tot op heden ligt het perceel tegen grond aan met een agrarische bestemming. Dit is een heel verschil als indiener komt tot aanvraag van een vergunning of iets dergelijks. Een Natura 2000-gebied heeft een veel hogere bescherming dan een agrarische bestemming waardoor indiener aan meer voorwaarden moet voldoen om een vergunning te krijgen, voor zover deze al wordt vergund. Dit betekent waardedaling van het pand/perceel.</i>	
	Zowel binnendijks als buitendijks liggen de gronden ten westen van de percelen van indiener reeds binnen het Natura 2000-gebied Zwin & Kievittepolder. Deze gronden hebben dan ook geen agrarische bestemming maar reeds	

	een natuurbestemming. Een wezenlijke wijziging in eventuele beperkingen op de percelen van indiener ten gevolge van het uitbreiden van dit Natura 2000-gebied zal derhalve niet optreden.	
i.	<i>Indiener vraagt zich sterk af of er geen verzanding zal optreden; hier lijkt geen onderzoek naar te zijn gedaan.</i>	
	Zie beantwoording onder 1a.	
j.	<i>Het onderhoud en het beheer van het uit te breiden Zwin zorgt voor veel overlast voor indiener en het is zeer kwalijk dat daar nog geen enkele duidelijkheid is over hoeveel onderhoud er plaats moet gaan vinden en hoeveel overlast dit gaat veroorzaken.</i>	
	<p>Het onderhoud van het uitgebreide Zwin beperkt zich voornamelijk tot het maaien van de dijken. Het onderhoud van de dijk is dus zeer beperkt. De dijken worden begraasd en zijn dus grotendeels zelf-onderhoudend. Langs het tracé van de dijk zijn er vijf toe- en afritten voorzien. Onderhoudsvoertuigen zullen dus niet stevast dezelfde aan- en afvoerroute gebruiken. De dijk heeft een afschermende werking voor beheerwerkzaamheden in het Zwin zelf; dit betreft het reguliere natuurbeheer.</p> <p>Ter plaatse van de uitbreiding van het Zwin, was tot 2012 een camping. Met de uitbreiding van het Zwin komt de mogelijkheid van een camping te vervallen en dus ook de daarmee samenhangende vormen van overlast.</p>	
k.	<i>Enkel wordt er gesproken over een monitoringsprogramma voor verzilting. Voor verzanding bestaat geen monitoringsprogramma, met het risico dat het gebied opnieuw verzandt en het doel van estuariene natuur niet wordt behaald. Dat zou betekenen dat indiener uiteindelijk enorm gedupeerd is door een project wat achteraf zinloos blijkt te zijn.</i>	
	De voorgenomen uitbreiding van het Zwin is in overeenstemming met de instandhoudingsdoelstellingen voor dit Natura 2000-gebied. In het monitoringsprogramma is ook de monitoring van verzanding opgenomen. De ontwikkeling van het nieuwe gebied wordt beheerst door getij en golven, die bij dit estuariene kustmilieu horen. Het effect van het toegenomen getijprisma door vergroting van de oppervlakte van het Zwin is blijvend en zal ook blijven doorwerken, al verkleint het getijprisma in zekere mate weer door de sedimentatie die hoe dan ook zal optreden. Als op termijn beheersmaatregelen moeten worden genomen, zal moeten worden afgewogen of ingrijpen in de zandhuishouding nodig is. Zie verder beantwoording onder 1a.	
l.	<i>Indiener wil graag meedenken voor een goede passende oplossing voor haar situatie in relatie tot het Zwinproject. Zo heeft indiener bij de gemeente een plan ingediend om haar woning op een terp te plaatsen, zodat ze in ieder geval haar uitzicht behoudt. Tot nu toe zit er helaas nog niet veel schot in de zaak, maar hierbij toont indiener in</i>	

	<i>ieder geval haar goede wil ten einde de schade te beperken. Zij verzoekt dan ook dat de kosten die zij heeft gemaakt om tot een minnelijke oplossing te komen integraal worden vergoed. Ook verzoekt indiener een vergoeding voor rechtsbijstand toe te kennen.</i>	
	Er is geen wettelijke grondslag voor het vergoeden van deze kosten. Voorts betreft het geen kosten die voortvloeien uit dit project. Er is derhalve geen aanleiding om deze kosten te vergoeden.	
<i>m.</i>	<i>Het ontwerp rijksinpassingsplan, ontwerp uitvoeringsbesluiten en het Milieu Effect Rapport zijn zeer omvangrijk en voor een gewone burger te ingewikkeld en te omvangrijk om te doorgronden. Zelfs voor een professional bevatten de plannen teveel pagina's om binnen zes weken een gedegen zienswijze te geven. Gezien de Crisis- en herstelwet krijgt indiener geen uitstel voor het opstellen van een zienswijze. De rechtsbescherming wordt op onaanvaardbare wijze beperkt hetgeen in strijd is met het verdrag van Aarhus, verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden.</i>	
	<p>Niet weersproken wordt, dat er sprake is van een aanzienlijke omvang van de stukken. De reden hiervoor is enerzijds, dat het inherent is aan toepassing van de rijkscoördinatieregeling dat meerdere besluiten tegelijkertijd ter visie gelegd worden, waardoor de hoeveel documenten toeneemt. Anderzijds is veel werk gemaakt van de onderbouwing van het rijksinpassingsplan, en is geprobeerd om zoveel mogelijk informatie ter beschikking te stellen. Voor een deel van documenten kan daarbij in eerste instantie gebruik gemaakt worden van de conclusie en samenvatting en is het niet nodig alle stukken van A tot Z te lezen. Daar waar specifieke vragen ontstaan naar aanleiding van samenvatting en conclusie, kan nader op de rapporten ingegaan worden. Zowel analoog als digitaal is de ordening van de documenten zo duidelijk mogelijk aangegeven door per besluit te werken met een aparte map. Ieder document is voorts voorzien van een inhoudsopgave.</p> <p>Daarnaast heeft er tijdens de formele periode van terinzagelegging op 24 oktober 2013 een informatiebijeenkomst plaatsgevonden waar men met vragen terecht kon en uitleg werd gegeven over het vervolgproces en de bijbehorende termijnen. Daarnaast is er ook de mogelijkheid geboden om vragen te stellen en is de mogelijkheid tot hulp geboden. Ook kon ter plaatse een formele zienswijze worden ingediend. De termijn van terinzagelegging is overeenkomstig de wet 6 weken geweest. Tot slot is in de kennisgeving een e-mailadres en een telefoonnummer gegeven voor vragen.</p>	

4.	Dhr. C.M. de Putter, Veer 56, 4543 NK, Zaamslag Zienswijze is ingekomen op 31-10-2013 en heeft in zijn algemeenheid betrekking op de ontwerpbesluiten	
a.	<i>Moeder Aarde heeft het Zwin laagje voor laagje opgebouwd en is er nog steeds mee bezig. Deze natuur wordt verstoord door er graafmachines diepe voren te laten trekken, die als littekens achterblijven. Dit is geen nieuwe natuur, maar onnatuur.</i>	
	Natuurgebied het Zwin verzandt en slibt aan. Zonder ingrepen is het zeker dat natuurgebied het Zwin op korte termijn wordt afgesnoerd van de Noordzee en daarmee evolueert naar een systeem van duinen, rietvelden en wilgenstruwelen. Dat is een ongewenste ontwikkeling doordat de kustlijn door menselijke invloeden is vastgelegd. Om dit te voorkomen zijn structurele maatregelen noodzakelijk. Vergroting van natuurgebied het Zwin in de vorm van het landinwaarts verplaatsen van dijken is aangewezen als concrete maatregel in het kader van de Ontwikkelingsschets 2010. Een grootschalige éénmalige ingreep (uitbreiding en kwaliteitsverbetering) biedt de meeste kansen op herstel en verbetering van de staat van instandhouding.	
b.	<i>Indien hier een binnenmeer ontstaat, brengt dit grote gevaren mee voor de omwonenden in geval van hoogwaterstand.</i>	
	<p>Per definitie is het Zwingebied geen binnenmeer, maar estuariene natuur. Het is een gebied dat niet continu onder water staat. Het projectplan voor de dijk - dat is opgesteld in het kader van het rijksinpassingsplan - voldoet aan de norm die is vastgelegd in de Wet op de Waterkering en de bijbehorende randvoorwaarden zoals voorgeschreven door Rijkswaterstaat. Voor het Zwin (onderdeel van dijkkring 32) komt dit neer op een norm van 1/4000 per jaar. Daarnaast is uitgangspunt voor het projectplan dat de veiligheid voor de komende 50 jaar (tot 2060) wordt gegarandeerd.</p> <p>Voor het Zwin worden de primaire dijken opgetrokken uit een zandige kern omhuld met een kleibekleding. Waar nodig wordt nog aangevuld met een teen in stortsteen of een zandglooiing. De kleibekleding heeft een waterkerende functie en zorgt er voor dat de dijk beschermd is tegen golfimpacten. De begroeiing van de dijk levert nog een extra bescherming. De bestorting levert extra bescherming daar waar bijvoorbeeld de stroomsnelheden groot worden.</p>	
c.	<i>Indien hier een binnenmeer ontstaat, leidt dit bij hoogwaterstand tot verzilting. Aardappels uit verzilte gronden smaken slecht.</i>	

	Zie beantwoording onder 3b.	
d.	<i>Vernieling van vroegere investeringen in dijken is geld weg gooien. Het geld kan beter worden gebruikt voor nieuwe bedrijven, danwel introductie van nieuwe methoden, dan brengt het werkgelegenheid en geld voort.</i>	
	Doel van het Natuurpakket Westerschelde en ook voor het Zwin is natuurherstelmaatregelen te nemen. Doel is niet primair een economisch rendabele investering.	

5.	Vlaamse Overheid LNE, dienst Mer, Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel Zienswijze is ingekomen op 31-10-2013 en heeft betrekking op het ontwerp rijksinpassingsplan	
a.	<i>Indiener is van mening dat alle milieueffecten voldoende zijn onderzocht en heeft geen opmerkingen op het plan.</i>	
	Er wordt kennis genomen van deze zienswijze.	

6.	Dorpsraad Retranchement, Noordstraat 48, 4525 AB, Retranchement Zienswijze is ingekomen op 6-11-2013 en heeft betrekking op het ontwerp rijksinpassingsplan	
a.	<i>Retranchement is een kleine kern in een krimpregio, waar de leefbaarheid sowieso onder druk staat. Door de uitbreiding van het Zwin is de camping de Sandt Plaet verdwenen. Dit betekent een fors verlies van economische kansen. Ten tijde van de aanwezigheid van de camping konden een aantal voorzieningen in het dorp, in stand blijven door de klandizie van de camping. Zonder deze klandizie is het bijna onmogelijk om die voorzieningen in stand te houden, daar het inwonertal van vaste inwoners steeds daalt. Dit gaat gepaard, zoals nu ook bij de camping, met het verlies van een aantal arbeidsplaatsen. Dit is ongewenst.</i>	
	Door de indiener is niet onderbouwd dat de voorzieningen in Retranchement ten gevolge van de sanering van de camping niet langer in stand kunnen blijven. Dit te meer omdat sprake was van recreatiebewoning en dus van tijdelijke, seizoensgebonden klandizie. Dergelijke economische teruggang heeft geen directe relatie met het Zwinproject en kan er dus ook niet aan toegerekend worden. Er is veel aandacht geweest voor de leefbaarheid van Retranchement. Voor de kern Retranchement is door het kwaliteitsteam van de provincie Zeeland de 'Dorpsvisie Retranchement' opgesteld. In deze Dorpsvisie zijn de kwaliteiten en kwantiteiten die Retranchement heeft geanalyseerd, bekritiseerd en gekarteerd met het oog op de leefbaarheid in en van Retranchement. Het betreft onder andere de functies, de verbindingen, de routes en de behoeften van Retranchement. Zo is bijvoorbeeld de ruimtelijke kwaliteit en ligging van Retranchement een	

	<p>bijzonder aanknopingspunt om de leefbaarheid van Retranchement te versterken en voor de toekomst te borgen.</p> <p>Het initiatief om te komen tot de ontwikkeling van een Dorpsvisie op Retranchement is genomen door de dorpsraad, de gemeente Sluis en de Provincie Zeeland in verband met de leefbaarheid van Retranchement. Met de Dorpsvisie wordt een perspectief geschetst voor Retranchement om zo de leefbaarheid te behouden dan wel te versterken. De Dorpsvisie is een praktische agenda waarin is vastgelegd welke projecten uitgevoerd dienen te worden om de identiteit van Retranchement te versterken en nichemarkten aan te boren als katalysator voor economische activiteiten waardoor de leefbaarheid wordt behouden ofwel versterkt.</p> <p>In de Dorpsvisie is het versterken van de ruimtelijke verbinding van Retranchement met het Zwin als sleutelproject aangegeven. Aan dit project zal uitvoering gegeven worden in het kader van de werkzaamheden aan het Zwin.</p> <p>Zie ook de beantwoording onder 1f.</p>	
b.	<p><i>Retranchement krijgt een dijk in haar achtertuin die het uitzicht, dat nu zo kleurrijk aanwezig is, belemmert. Het uitzicht op de Zwinweiden wordt hiermee teniet gedaan.</i></p>	
	<p>Het uitzicht vanuit Retranchement richting Westerschelde zal inderdaad een andere vorm krijgen. De Zwinweide wordt anders ingericht (zie beantwoording onder 1d.) en er wordt niet langer uitgekeken op camping De Sandt Plaet. Er vindt een uitbreiding van het natuurgebied plaats en er wordt een stelsel van wandel/fietspaden aangelegd met uitkijkpunten en een vlonder van waaruit het natuurgebied aan alle zijden beleefd kan worden. Daarnaast wordt in het kader van de werkzaamheden aan het Zwin een ruimtelijke (langzaamverkeer)verbinding gerealiseerd van Retranchement naar het Zwin.</p>	
c.	<p><i>De fietsverbinding tussen Knokke en Retranchement wordt door de uitbreiding een stuk langer. Indiener verwacht dat dit invloed zal hebben op het bezoekersaantal dat Retranchement bezoekt. Dit kan eventueel gecompenseerd worden door de fiets-, wandel- en ruiterspaden vanuit uit natuurgebied de "Zwinbosjes" bij Knokke-Heist via het nieuwe bezoekerscentrum het Zwin door te trekken naar Retranchement over de Internationale dijk (voor een zo'n groot mogelijke gedeelte). Deze uitbreiding van de bestaande route van België naar Nederland, kan een versterking betekenen op toeristisch gebied, waarbij de scheiding van de paden bijdraagt aan een veilig gebruik en aan een ongestoorde natuurbeleving.</i></p>	
	<p>De ligging van het uit te breiden Zwin dicht bij de kern Retranchement vergroot juist de aantrekkingskracht van Retranchement voor dag- en verblijfsrecreanten. Hoewel er geen significante toename wordt verwacht van het aantal bezoekers van het Zwin, zal naar verwachting een groter deel van dit aantal bezoekers Retranchement</p>	

	<p>aandoen en het recreatieve profiel van de regio versterken. Daarnaast worden er voorzieningen aangelegd die de beleefbaarheid vergroten zoals de aanleg van paden over de gehele lengte van de dijk waarop gefietst en gewandeld kan worden. Deze paden zullen afwisselend buitendijks en binnendijks liggen en kunnen worden ingeschakeld in meerdere recreatieve fietsroutes in de kuststreek en de polders van Vlaanderen en Nederland. Op die manier kan een ruimer recreatief aanbod in de regio bereikt worden. Op regelmatige afstanden worden er naast deze paden uitkijkpunten gerealiseerd. Ook wordt binnen de uitgebreide Zwinvlakte, ter hoogte van Retranchement, een 65 meter lang vlonderpad gerealiseerd dat uitmondt in een podium en bereikbaar zal zijn vanaf het fietspad en het kijkpunt dat op de dijk wordt gerealiseerd.</p> <p>Een fietsverbinding die dwars door het uitgebreide Zwin gaat is ongewenst vanuit de gestelde natuurbehoudsdoelstellingen omdat dit tot versterking van de (avi)fauna zal leiden. Bovendien vergt een dergelijk buitendijks fietspad grote investeringen omdat het aan hoge veiligheidseisen moet voldoen en het tegen stormomstandigheden bestand moet zijn.</p>	
d.	<p><i>Indiener vraagt zich af of de uitbreiding van het Zwin een duurzame instandhouding zal bewerkstelligen en twijfelt dus aan het nut en de noodzaak van het project. Indiener maakt hiertegen daarom bezwaar. In de antwoordnota is aangegeven dat de geul dieper en breder wordt gemaakt en ook de komberging wordt vergroot. Er is geen enkele studie die aangeeft dat de verzanding voorkomen kan worden. Indiener heeft dat in het verleden gezien bij de uitdieping van de geul dat deze na verloop van tijd opnieuw verzand. En daarnaast verplaatst de zwingel zich ook steeds door de stroming. Is dan een dergelijk grote investering, waar heel veel gemeenschapsgeld mee gemoeid is, in een economische slechte tijd, verantwoord? Is dit geen put die steeds opnieuw volstroomt met zand en waarbij de financiële middelen tot op de bodem zinken?</i></p>	
	<p>Zonder ingrepen is het zeker dat natuurgebied het Zwin op korte termijn wordt afgesloten en daarmee evolueert naar een systeem van duinen, rietvelden en wilgenstruwelen. het Zwinproject is een natuurherstelproject ter voldoening aan de eisen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn. In de ontwerpbesluiten en in de daarbij behorende onderbouwende studies zijn het doel, het nut en de noodzaak van het natuurherstelproject voor het Zwin aangegeven (MER, Hoofdrapport, hoofdstuk 2.2, pagina 35 e.v.; ontwerp rijksinpassingsplan, toelichting, hoofdstuk 1.1., pagina 5). Door het vergroten van het getijprisma, wordt het verzandingsproces op een duurzame wijze afgeremd. Echter, het wordt niet volledig voorkomen. Zie verder beantwoording onder 1a.</p>	
e.	<p><i>Het is nog onduidelijk wie verantwoordelijk zal zijn voor het toekomstig onderhoud. En waar komen de financiële middelen vandaan voor het onderhoud en het in stand houden van de estuariene natuur?</i></p>	
	<p>In het KEA zijn de kosten voor onderhoud en beheer voor de komende 30 jaar opgenomen. Het onderhoud van het</p>	

	<p>uitgebreide Zwin beperkt zich voornamelijk tot het maaien van de dijken. Voor de keuze van de toekomstige beheerder van de uitbreiding van het natuurgebied het Zwin en de eventuele toekomstige beheerskosten van de aangelegde estuariene natuur na de aanlegfase geldt het reguliere instrumentarium voor (de bekostiging van) natuurbeheer. Er worden tijdig afspraken gemaakt over het toekomstige beheer en onderhoud van het natuurgebied het Zwin.</p> <p>Het grootste gedeelte van de Zwinvlakte en Zwin-uitbreiding ligt op Vlaams grondgebied. De beheerder hier is de Vlaamse Overheid, meer specifiek het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). ANB zal instaan voor het onderhoud en de instandhouding van de estuariene natuur en voorziet daarvoor de nodige budgetten. ANB heeft daartoe ook een beheerplan opgesteld. Er is afstemming en overleg met de huidige en toekomstige Nederlandse betrokken beheerders.</p>	
f.	<p><i>De uitbreiding van het Zwin zal gevolgen hebben voor de gedumpte munitie op de Paardenmarkt in de nabijheid van het Zwin voor de kust van Knokke-Heist i.v.m. de stroming. De gevolgen door veranderende stromingen kan er voor zorgen dat munitie, die nu nog onder een laag zand verscholen zit, kunnen blootspoelen. Dit met alle gevolgen van dien voor mens en natuur.</i></p>	
	<p>In paragraaf 5.7 van het Technisch deelrapport Water van het MER is reeds ingegaan op de effecten op de Paardenmarkt. De uitgraving van de hoofdgeul en de uitbreiding van het natuurgebied het Zwin zal een beperkte invloed hebben op lokale zeewaterstromen. De residuele stromingen en residueel sedimenttransport ter hoogte van het Zwin is noordoost georiënteerd. Gezien de locatie van de dumpplaats op ruim 5 km van de monding van het Zwin en de aard van de ingreep zal dit met zekerheid geen waarneembaar effect hebben op de erosie of sedimentatie ter hoogte van de Paardenmarkt.</p> <p>De uitbreiding van het Zwin omvat enkel lokale ingrepen binnen in het Zwin. De komberging van het Zwin wordt vergroot door enerzijds de ontpoldering en anderzijds een verdieping van de bestaande geulen. Hierdoor zijn er veranderingen in de hydrodynamica te verwachten in het Zwin zelf, maar niet verder langs of verder weg van de kust. De momentane stroming in of uit het Zwin is qua volume verwaarloosbaar ten opzichte van de stroming langs de kust. De Paardenmarkt ligt voldoende ver van de Zwinmonding, zodat er geen significante veranderingen in stroomsnelheden en stromingspatronen te verwachten zijn boven deze zandplaat, waardoor munitie zou bloot kunnen komen te liggen. De uitbreiding van het Zwin heeft dus in relatie tot de Paardenmarkt geen gevolgen voor mens en natuur.</p>	

g.	<p><i>Indiener maakt bezwaar tegen de uitbreiding van het Zwin en de gevolgen die dit heeft op de leefbaarheid van Retranchement. Retranchement wordt onvoldoende gecompenseerd op economisch sociaal gebied. De Dorpsraad heeft met de provincie Zeeland en de gemeente Sluis reeds met enthousiasme een Dorpsvisie opgesteld met als doel de leefbaarheid een impuls te geven. Indiener twijfelt echter aan de financiële mogelijkheden tot realisatie hiervan. Indiener verzoekt het Rijk, de provincie en de gemeente dan ook financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie kan deze wellicht beschikbaar stellen binnen het bestaande budget voor krimpgebieden. De nadelige gevolgen voor de kern Retranchement moeten tot een minimum beperkt worden, door het beschikbaar stellen van middelen die in verhouding staan tot de middelen voor de uitbreiding van de natuur. Dan is er pas sprake van een goed evenwicht is tussen de ecologische en economische belangen zoals in het voorstel van GS aan PS over de Ontwikkelingsschets 2010 is opgenomen. Daarnaast wordt verzocht om ambtelijke ondersteuning en het meedenken bij de uitvoering van de Dorpsvisie, ook daar waar beleid en regelgeving in de weg staan. Het gaat hierbij niet alleen om een aantal sleutelprojecten (realisatie starterswoningen en een fiets/voetverbinding via een bruggetje over het afwateringskanaal) maar de gehele Dorpsvisie.</i></p>	
	<p>Bij de plannen voor het Zwin is rekenschap gegeven van de economische gevolgen die dit kan hebben in bijzonder voor de kern Retranchement. Om die reden is - zoals indiener ook stelt - het opstellen van een Dorpsvisie ondersteund. Vanuit het project het Zwin is aangegeven dat een van de uitvoeringsmaatregelen die een directe relatie legt tussen het nieuwe Zwingebied en de kern Retranchement gefinancierd zal worden vanuit het project. De financiering van andere maatregelen zullen op andere wijzen moeten worden geregeld.</p>	
7.	<p>W.B.P.M. Lases, w.b.p.m.lases@planet.nl Zienswijze is ingekomen op 5-11-2013 en heeft in zijn algemeenheid betrekking op de ontwerpbesluiten</p>	
a.	<p><i>In de toelichting wordt aangegeven dat tegelijkertijd meer ruimte aan de Westerschelde wordt gegeven. Hoe wordt hier bij het Zwin extra ruimte voor de Westerschelde gevonden? Indiener is van mening dat de Noordzee (met zijn Appelzak en Paardenmarkt) die voor het Zwin ligt geen extra ruimte nodig te heeft.</i></p>	
	<p>Zie antwoord op 2b: In de Langetermijnvisie en de OS 2010 is de monding van de Westerschelde zodanig begrensd dat het Zwin hierbinnen valt. Dit gebied wordt dus tot het estuarium gerekend en de maatregelen om dit gebied te vergroten zullen ten goede komen aan het estuarium.</p> <p>Voor het Zwin geldt daarom een dubbeldoelstelling: behoud van het Zwin door verzanding tegen te gaan d.m.v. vergroting van de komberging. Die vergroting van de komberging biedt tevens mogelijkheden voor verbetering van de estuariene waarden. Dit gebied wordt tot de monding van het Schelde-estuarium gerekend en de processen van</p>	

	aanzanding, schorvorming en uitwisseling met de zee krijgen hier meer ruimte.	
8.	Ir. W.B.P.M. Lases, Hanzehof 19, 4002 HC, Tiel Zienswijze is ingekomen op 7-11-2013 en heeft betrekking op het ontwerp rijksinpassingsplan	
a.	<i>Het ontwerp rijksinpassingsplan voldoet niet aan het basis Scheldeverdrag van 2002. Het beginsel (art.3b) is de kwaliteit van de aquatische ecosystemen te beschermen en waar mogelijk te verbeteren. het Zwin maakt echter geen deel uit van het stroomgebied van de Schelde c.q. Westerschelde. Het plan verbetert noch beschermt deze ecosystemen. In art.2c wordt vermeld dat ook het beleidsterrein van de landbouw in acht moet worden genomen. Dit wordt niet gedaan. Integendeel de landbouw wordt vernietigd.</i>	
	Zie ook de beantwoording onder 7a. In aanvulling daarop kan aangegeven worden dat door het rijksinpassingsplan geen landbouwgrond aan zijn bestemming onttrokken maar alleen gronden met een recreatieve bestemming.	
b.	<i>Het ontwerp rijksinpassingsplan voldoet niet aan de doelstellingen van het Verdrag over samenwerking op het gebied van beleid en beheer. Het ontwerpbesluit wordt betrokken op de Westerschelde. In art. 2c en 3 wordt als doelstelling vermeld: een gezond en dynamisch estuarien ecosysteem en het behouden van de fysieke systeemkenmerken van het Schelde-estuarium in hun natuurlijke dynamiek. Dit ontwerpbesluit kan hieraan geen bijdrage leveren.</i>	
	Zie antwoorden 7a en 8a. De zienswijze dat het ontwerpbesluit geen bijdrage kan leveren aan de ecologische doelstellingen voor het Schelde-estuarium is niet verder onderbouwd en wordt voor kennisgeving aangenomen.	
c.	<i>Het ontwerp rijksinpassingsplan gaat veel verder dan de afspraak in het Verdrag over de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium. Het Verdrag overweegt dat de uitvoering van de daarin voorziene projecten en werken zal bijdragen tot het behoud van de fysieke systeemkenmerken van het Schelde-estuarium. Het doel (art. 1) is het verzekeren van een duurzame ontwikkeling van dit estuarium en het behouden van de fysieke kenmerken. In art.3.2 wordt zonder verdere argumentatie als projecten het Zwin en de Hedwigepolder genoemd en in art.3.3 de realisatie van 600 ha estuariene natuur. Het is zeer opmerkelijk en ongebruikelijk in een internationaal verdrag dat naast een algemene doelstelling (600 ha) nog een deel bewust wordt ingevuld en vastgelegd. Dat heeft dan ook een andere achtergrond dan de doelstelling. Aangezien door de verdiepingsrondes een verschuiving in estuariene natuur heeft plaats gevonden van ondiepe naar diepere estuariene natuur, dient men het politieke getal van 600 ha te verstaan om in de Westerschelde te compenseren. Anders is er geen sprake van een poging tot herstel. Het getal van 600 ha is overigens niet wetenschappelijk onderbouwd, omdat het geen rekening houdt met de basis, de fysische natuur, zoals dat zo mooi in de Verdragen omschreven is als behoud van de fysieke kenmerken in hun natuurlijke dynamiek. Het project Zwin, dat buiten de Westerschelde aan de Noordzee</i>	

	<p><i>is gelegen, is evenals het project Hedwige/Prosperpolder bedoeld als ecologische (speel)tuin voor natuurverenigingen als compensatie voor het doorgaan van de derde verdiepingsronde, maar heeft niets uitstaande met het doel van dit Verdrag. Het ontwerpbesluit gaat echter nog veel verder dan wat in het Verdrag staat, nl. de oppervlakte vergroten door de dijken landinwaarts te verplaatsen. Een inrichting van het gebied is een menselijke ingreep, die niet vermeld staat. Laat het als het dan toch moet aan de natuur zelf over. De natuur vervormt het plan toch. Die kosten kan men zich besparen.</i></p>	
	<p>Deze interpretatie van de besluiten uit de Ontwikkelingsschets 2010 en het daarop gebaseerde Verdrag zijn voor rekening van de indiener van de zienswijze. Overigens liggen deze documenten niet ter visie.</p>	
d.	<p><i>Het ontwerp rijksinpassingsplan gebruikt misleidende basisargumenten en gaat tegen de natuur in. het Zwin is een mooi natuurgebied en de polders er om heen zijn dat ook. Correct wordt aangegeven, dat de natuur het Zwinlandschap doet opslibben en er zand afzet. De natuur is in ontwikkeling en aan veranderingen onderhevig. Het plan is een eigenbelang van een elitaire groep om iets naar zijn beeld te scheppen, maar gaat volledig tegen de hierboven beschreven natuurlijke ontwikkeling in en is als zodanig niet handhaafbaar, niet duurzaam. Bij de terinzagelegging wordt gemeld dat het natuurgebied het Zwin wordt bedreigd door opslibbing. Dit is dus een misleidende stelling. Voorts wordt gemeld dat deze natuurherstelopgave is verankerd in het Verdrag. Nergens wordt in het Verdrag over natuurherstel gesproken. Laat staan over een opgave. In de toelichting staat voorts dat met het Zwinproject tegelijkertijd meer ruimte aan de Westerschelde wordt gegeven en het natuurherstel van de Westerschelde bevordert. Het doet niets met de Westerschelde (en het Schelde-estuarium). Het geeft juist onnodig extra ruimte aan de Noordzee. Het vermindert de veiligheid. Het verzilt zoete gronden bewust.</i></p>	
	<p>De vergroting van de komberging van het bestaande natuurgebied het Zwin is een sinds de jaren '80 voorbereid project, goedgekeurd door de Internationale Zwincommissie. In het Verdrag is het Zwinproject opgenomen; deze maakt onderdeel van de werken ter realisering van estuariene natuur. Zonder ingrepen is het zeker dat natuurgebied het Zwin op korte termijn wordt afgesloten en daarmee evolueert naar een systeem van duinen, rietvelden en wilgenstruwelen. het Zwinproject is een natuurherstelproject ter voldoening aan de eisen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Door het vergroten van het getijprisma, wordt het verzandingsproces op een duurzame wijze afgeremd. Met de vergroting van de komberging, bedoeld om de geul naar de zee open te houden, wordt ook het Zwin aanzienlijk vergroot. In dit nieuwe gebied zullen de processen van sedimentatie en erosie, schor- en slikvorming gaan optreden. Dat is het doel van deze maatregel en aangezien dit gebied bij het Schelde-estuarium wordt gerekend, draagt die dus bij aan het creëren van de goede staat van instandhouding van het Natura 2000-gebied als geheel.</p>	

9.	H. Bijl, Caustraat 65, 4301 ML, Zierikzee Zienswijze is ingekomen op 8-11-2013 en heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten	
a.	<i>Indiener twijfelt eraan of het Verdrag bindend is geworden nu in het Draaiboek van de Wetgeving nadere voorwaarden omtrent instemming zijn opgenomen en er nooit aan deze voorwaarden voldaan zou kunnen zijn.</i>	
	De zienswijze van de indiener met betrekking tot de totstandkoming van het Verdrag wordt voor kennisgeving aangenomen. Het Verdrag heeft niet ter visie gelegen en ligt ook niet ter discussie voor. De goedkeuring van het op 21 december 2005 te Middelburg tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest betreffende de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (Trb. 2005, 310) heeft de (parlementaire) procedure doorlopen. Het goedkeuringsvoorstel (TK 30.862, nr. 2) is op 18 december 2007 aangenomen door de Tweede Kamer. De Eerste Kamer heeft het voorstel op 8 juli 2008 na stemming bij zitten en opstaan aangenomen. De wet is opgenomen in Staatsblad 307 van 29 juli 2008.	
b.	<i>Indiener vindt het raadselachtig waarom de overheid het Verdrag heeft geratificeerd nog voordat de Deltacommissie 2008 over de kustontwikkeling in de komende eeuw had gerapporteerd. In het rapport 'Samenwerken met water' ziet men op pag. 72 een tekening waarop 'Ruimte voor de rivier' niet is bedoeld voor de Westerschelde. Dit betekent dat voor zogeheten natuurherstel in het Schelde-estuarium niet behoeft te worden ontpolderd en dus ook de uitvoering van het Zwinproject niet nodig is.</i>	
	Het nut en de noodzaak van het project het Zwin komt in de toelichting op het rijksinpassingsplan en in deze nota van beantwoording aan de orde (zie o.a. de beantwoording van zienswijzen 1a, 2b en e en 6d). De zienswijze van de indiener met betrekking tot de totstandkoming van het Verdrag wordt voor kennisgeving aangenomen.	
c.	<i>De Ontwikkelingsvisie 2010 Schelde-estuarium maakt deel uit van de overkoepelende Lange termijnvisie Schelde-estuarium 2030, waarvoor 'natuurlijkheid' als leidend principe geldt. Volgens het rapport van de Deltacommissie heeft de 'waterveiligheid' de hoogste prioriteit, dit moet worden verkregen door de waterkeringen tijdig te versterken en dan niet, zoals bij ontpolderen het geval is, gehinderd te worden door natuurprojecten waarbij men afhankelijk is van de onzekere aanvoer, sedimentatie en erosie van slib. Op internationaal niveau dient daarover een fundamentele discussie te worden gevoerd.</i>	
	De Ontwikkelingsschets 2010 en de Langetermijnvisie 2030 liggen niet voor ter besluitvorming. Overigens hebben de invalshoeken van genoemde documenten niet alleen betrekking op de natuurlijkheid, maar op de brede, integrale doelstelling van een duurzame balans tussen de belangen van veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid.	

	<p>In de Ontwikkelingsschets 2010 is aangegeven dat de maatregelen zoals nu voorgesteld geen negatieve effecten hebben voor de veiligheid. Voor de natuurontwikkeling is behoud van het huidige veiligheidsniveau uitgangspunt en nieuwe inzichten daarin zullen worden meegenomen in de planvorming. De waterkering voldoet te alle tijde aan de veiligheidsnorm die is vastgelegd in de Waterwet en de bijbehorende bijlage die voor deze dijkkring 32 is vastgesteld: 1/4000.</p> <p>Met inachtneming van deze veiligheidsnorm is de nieuwe dijk ontworpen voor een levensduur van 50 jaar. Deze levensduur is gebaseerd op de 3e Kustnota (Traditie, Trends en Toekomst, december 2000, Ministerie Verkeer en Waterstaat), waarin gelet op toekomstige zeespiegelstijging voor dijken uitgegaan wordt van een levensduur van tussen de 50 en 100 jaar (pagina 36). De betreffende 50 jaar staat ook vermeld in het Projectplan (pagina 39-40). Het Projectplan is onderdeel van het rijksinpassingsplan en opgenomen als bijlage 3.</p>	
d.	<p><i>Volgens indiener is het zeer wel mogelijk – op basis van het communicatieverkeer (brieven, notities, e.d.) in de Kamers ten tijden van de in werking treding van het Verdrag – dat de Eerste Kamer bij de behandeling van de goedkeuringswet niet over de gegevens heeft beschikt die aan de besluitvorming terzake een andere wending hadden kunnen geven. Indiener twijfelt of het Verdrag voldoet aan de notitie 'Criteria voor de beoordeling van verdragen' d.d. 23-7-2009.</i></p>	
	<p>De zienswijze van de indiener met betrekking tot de totstandkoming van het Verdrag wordt voor kennisgeving aangenomen. Het Verdrag heeft niet ter visie gelegen en ligt ook niet ter discussie voor. Voor het Verdrag is de reguliere procedure en regelgeving gevolgd.</p>	
e.	<p><i>Indiener geeft aan dat het Verdrag is ondertekend door Schultz, de toenmalige Staatssecretaris van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Een Staatssecretaris mag echter geen internationale verdragen ondertekenen.</i></p>	
	<p>De zienswijze van de indiener met betrekking tot de totstandkoming van het Verdrag wordt voor kennisgeving aangenomen. Het Verdrag heeft niet ter visie gelegen en ligt ook niet ter discussie voor. De verhouding tussen minister en staatssecretaris is in de Grondwet (artikel 46) geregeld. Een staatssecretaris treedt namens de minister op in de gevallen waarin de minister het nodig acht en met in achtneming van de aanwijzingen van de minister. De toenmalige Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat was dan ook bevoegd om het Verdrag te ondertekenen.</p>	
f.	<p><i>In de gebrekestelling van de Europese Gemeenschap staat een onjuiste datum van inwerkingtreding van het Verdrag; ook in het Verdrag staan fouten.</i></p>	
	<p>De zienswijze van de indiener met betrekking tot de totstandkoming van het Verdrag en de ingebrekestelling van de Europese Gemeenschap wordt voor kennisgeving aangenomen. Het Verdrag heeft niet ter visie gelegen en ligt ook niet ter discussie voor.</p>	

10.	Dhr. ir. J. Schijve, Markt 18, 4525 AD, Retranchement Zienswijze is ingekomen op 8-11-2013 en heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten	
a.	<i>Minister-President Peeters van het Gewest Vlaanderen moet met name over de uitbreiding van het Zwin voor overleg worden benaderd. Dit in verband met de geschillenregeling zoals opgenomen in het Verdrag. Indien dat al gedaan is, welke conclusies zijn dan daarbij vastgelegd?</i>	
	In goed overleg zijn er afspraken gemaakt tussen Nederland en Vlaanderen over de uitbreiding van het Zwin; er is geen geschil en dus is de geschillenregeling zoals opgenomen in het Verdrag niet aan de orde.	
b.	<i>In verband met de economie en de leefbaarheid van de dorpskern Retranchement dient de locatie van de Sandt Plaet niet ontpolderd te worden. Een nieuwe uitbater kan de camping weer in stand houden. De Sandt Plaet ligt op een zeer gunstige plaats voor toeristen. De omvang van de camping is slechts gering (6 ha.) in vergelijking tot de voorgenomen ontpoldering van 180 ha. van de Willem-Leopoldpolder. Het is ook in strijd met het Convenant tussen het Rijk en Provincie waarin wordt uitgegaan van een evenwicht tussen de natuurlijke ontwikkeling van de ontpoldering en de economische gevolgen voor de directe omgeving.</i>	
	<p>In het kader van het MER heeft een alternatievenafweging plaatsgevonden tussen alle realistisch alternatieven voor het Zwinproject passend binnen de afspraken zoals vastgelegd in het Verdrag en de doelstelling van het project. Bij slechts een van de alternatieven – alternatief 3 - is de locatie van de camping géén onderdeel van het projectgebied. Dat bij de meeste alternatieven de camping onderdeel is van het projectgebied is een logisch gevolg van de ligging van de Zwingeuil en de vorm van het natuurgebied het Zwin. Het westwaarts verleggen van de Zwingeuil is hydropomisch gezien niet wenselijk gebleken.</p> <p>Alternatief 3 is in een vroeg stadium verworpen als verder te onderzoeken alternatief in het MER omdat dit alternatief op basis van morfologische overwegingen niet voldeed aan de doelstelling van het Zwin-project.</p> <p>Het uiteindelijk gekozen alternatief 1A gaat uit van 120 ha.; dit is het minimaal aantal ha. zoals vastgelegd in het Verdrag. De locatie van de camping maakt hier dus onmisbaar onderdeel van uit.</p> <p>Voor wat betreft de leefbaarheid van retranchement, zie ook de beantwoording onder 1f.</p>	
c.	<i>Het huidige Zwin heeft ernstig te kampen met verzanding. Bij de uitbreiding van het Zwin zal in dat gebied op termijn hetzelfde verschijnsel optreden. De ontpoldering leidt derhalve niet tot het beoogde doel en moet dus niet worden uitgevoerd.</i>	

	Zonder ingrepen is het zeker dat natuurgebied het Zwin op korte termijn wordt afgesloten en daarmee evolueert naar een systeem van duinen, rietvelden en wilgenstruwelen. het Zwinproject is een natuurherstelproject ter voldoening aan de eisen van artikel 6 van de Habitatrictlijn. Door het vergroten van het getijprisma, wordt het verzandingsproces op een duurzame wijze afgeremd. Zie verder beantwoording onder 1a.	
d.	<i>De ontpoldering van de orchideeën-weide is in strijd met Natura2000.</i>	
	Zie beantwoording onder 1d.	
e.	<i>Uitbreiding van het Zwin moet ontraden worden tot het moment dat het mosterdgasprobleem (munitiedumpplaats Paardenmarkt) is opgelost. Wetenschappelijk onderzoek moet worden gedaan om aan te tonen dat dit risico niet bestaat.</i>	
	Zie beantwoording onder 6f.	
11.	Gemeente Sluis, Postbus 27, 4500 AA, Oostburg Zienswijze is ingekomen op 12-11-2013 en heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten	
a.	<i>Indiener wil middels de zienswijze blijvend aandacht vragen voor de leefbaarheid van de kern Retranchement. Immers, pas na realisatie van het project zal duidelijk worden wat de werkelijke gevolgen zullen zijn. Indiener gaat er om die reden van uit dat ook na realisatie van het project op steun gerekend kan worden, dit mede gezien de Dorpsvisie waaraan alle betrokken partijen zich hebben verbonden door het sluiten van een convenant.</i>	
	Om rekenschap te geven van de economische gevolgen die dit kan hebben in bijzonder voor de kern Retranchement is het opstellen van een Dorpsvisie ondersteund. Vanuit het project het Zwin is aangegeven dat een van de uitvoeringsmaatregelen die een directe relatie legt tussen het nieuwe Zwingebied en de kern Retranchement gefinancierd zal worden vanuit het project. Geconstateerd wordt dat de gemeente de Dorpsvisie inmiddels heeft vastgesteld; dit is nu verder in principe een gemeentelijke aangelegenheid en heeft verder geen relatie met het Zwinproject.	
b.	<i>Indiener verzoekt zorg te dragen voor een goede toegankelijkheid van het gehele Zwin. Er worden kansen gemist door vooral aan Belgische zijde de toegankelijkheid van de natuurontwikkeling sterk te beperken. Bovendien wordt in recreatief opzicht een belangrijke verbinding over de bestaande Internationale dijk verbroken, de enige mogelijkheid om het gebied te zien, en komt de verbinding een stuk verder van het gebied te liggen dan nu het geval is. Bij andere sluftergebieden in Nederland is de toegankelijkheid wel goed geregeld, wordt daar veel gebruik van gemaakt en blijkt dat deze niet verstorend werkt. Een goede toegankelijkheid kan overigens ook een oplossing betekenen voor de leefbaarheid van Retranchement.</i>	

Aan Nederlandse zijde is het thans mogelijk om op een aantal plaatsen natuurgebied het Zwin te aanschouwen vanaf de dijk. In natuurgebied het Zwin zelf zijn vanuit Nederland geen recreatieve routes aangewezen, hoewel er feitelijk wel gewandeld wordt in natuurgebied het Zwin. Wel zijn er rond natuurgebied het Zwin fietsroutes en wandelroutes en houdt het Zeeuws Landschap excursies in het natuurgebied. Ook aan Vlaamse zijde is een mooi zicht op de Zwinvlakte vanaf het bestaande uitkijkpunt ter hoogte van de Haas van Flanagan.

Er is in het kader van het Zwinproject veel aandacht besteed aan de recreatieve waarde van het gebied. Binnen de huidige Zwinvlakte worden de bestaande wandelroutes geherwaardeerd. De twee interne wandellussen vertrekken vanaf het Natuurcentrum Zwin van waaruit een groot aanbod van geleide wandelingen wordt aangeboden. Ook is er een blotevoetenpad voorzien in de Zwinvlakte. Op de bestaande dijk ten noorden van Restaurant "De Witte Koksmuts" en ten zuiden van camping "De Zwinhoeve" wordt een duinlandschap gecreëerd. Hiermee wordt de dijk landschappelijk ingepast, en wordt aansluiting gezocht bij de vormgeving van de dijk rond camping de Zwinhoeve. In dit duinachtig gebied dat zich ruimtelijk deels uitstrekt tot in het Zwin wordt een slingerend fiets/ wandelpad voorzien, van waaruit men – tussen de duintoppen door – zicht heeft op de Zwinvlakte.

Aan Nederlandse zijde zal er binnen de uit te breiden Zwinvlakte in eerste instantie sprake zijn van water waardoor er in verband met de veiligheid maar beperkte mogelijkheden zijn om het gebied toegankelijk te maken. Daarom wordt er binnen de uit te breiden Zwinvlakte een vlonderpad gerealiseerd om de gelegenheid te bieden het Zwin van binnenuit te ervaren. Dit vlonderpad zal bereikbaar zijn vanaf het fietspad en het kijkpunt dat op de dijk gerealiseerd wordt. Het mogelijk maken van een hogere recreatie-intensiteit binnen het natuurgebied leidt tot verstoring van bijvoorbeeld vogels en andere natuurwaarden. Recreatie medegebruik mag in dit licht geen afbreuk doen aan de beoogde natuurdoelstelling. Een fietsverbinding die dwars door het uitgebreide Zwin gaat is dus ongewenst vanuit de gestelde natuurbehoudsdoelstellingen omdat dit tot verstoring van de (avi)fauna zal leiden. Bovendien vergt een dergelijk buitendijks fietspad grote investeringen omdat het aan hoge veiligheidseisen moet voldoen en het tegen stormomstandigheden bestand moet zijn.

Over de nieuwe dijk wordt een 4m breed pad gelegd dat onder andere de teloorgegane bovenlokale functionele fietsverbinding over de Internationale Dijk tussen Knokke-Heist en Cadzand-Bad moet vervangen. Ook moet het nieuwe pad over de dijk ingeschakeld kunnen worden in meerdere recreatieve fietsroutes in de kuststreek en de polders van Vlaanderen en Nederland. Op die manier kan een ruimer recreatief aanbod in de regio bereikt worden. Recreatief fietsen zal dus de primaire functie zijn van het pad, hoewel het pad ook ingeschakeld kan worden in wandelroutes. De paden zullen afwisselend buitendijks en binnendijks liggen. Aan de Nederlandse zijde worden

	<p>bovendien twee uitkijkpunten gerealiseerd. De uitkijkpunten geven de mogelijkheid om te rusten en te kijken naar het Zwinlandschap of het Polderlandschap en worden voorzien van de nodige informatiepanelen. Een uitkijkpunt is gesitueerd ten noordwesten van de knik van de dijk ter hoogte van het Retranchement. Dit punt wordt ook aangegrepen om een wandelafdalning te realiseren naar de nieuwe zwinvlakte. Het tweede punt ligt ter hoogte van het restaurant de Witte Koksmuts, ter vervanging van het huidige uitkijkpunt en ter verwijzing naar de afgegraven Internationale Dijk. Het uitzicht over het Zwin zal van uitzonderlijke kwaliteit zijn omdat men ook hier panoramisch kan kijken. Vanaf dit kijkpunt zal men zich ook kunnen begeven naar het 'duin-tegen-dijklandschap' en men zal aansluiting kunnen krijgen met de campings en het strand van Cadzand-Bad.</p>	
12.	Familie De Winne, Kanaalweg 2, 4515 NA, Retranchement	
	Zienswijze is ingekomen op 11-11-2013 en heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten	
a.	<p><i>Het inpassingsplan en onderliggende documenten zijn onvolledig en ontoereikend en/of onderwerp van nadere besluitvorming. Dit heeft onontkoombaar tot gevolg dat deze zienswijze op onderdelen niet volledig kan zijn. Indiener maakt dan ook het voorbehoud zijn zienswijze en daaruit voortvloeiende eisen, wensen en standpunten uit te breiden en/of aan te passen. Daarnaast vindt indiener het onredelijk dat er slechts een periode van zes weken is om een zienswijze in te dienen ten aanzien van een omvangrijk pakket aan inhoudelijke, complexe documenten met grote diversiteit. Deze procedure voldoet niet aan de eisen van een redelijke rechtsbescherming. Dit is in strijd met het nationale en Europese wet- en regelgeving, evenals het Verdrag van Aarhus.</i></p>	
	<p>Uit de zienswijze wordt niet duidelijk wat de indiener bedoelt met de opmerking dat de stukken onvolledig en ontoereikend zijn. De stukken voldoen aan de eisen die hieraan gesteld worden. Zie verder beantwoording onder 3m.</p>	
b.	<p><i>Algemeen bekend is, en ook in het KEA aangegeven, dat de verzanding van het Zwin door zal gaan en dat na ongeveer 30 jaar de toestand weer zal zijn zoals vóór de uitvoering van het project. Daarmee staat vast dat niet wordt voldaan aan de eis uit het convenant tussen Rijk en provincie Zeeland dat het projectresultaat duurzaam in stand blijft.</i></p>	
	<p>Zie beantwoording onder 1a. De zienswijze van de indiener met betrekking tot het convenant tussen Rijk en provincie Zeeland wordt voor kennisgeving aangenomen. Dit convenant heeft niet ter inzage gelegen en ligt ook niet ter discussie voor.</p>	
c.	<p><i>Met een kostenplaatje van circa € 13.000.000,- en een natuuropbrengst van circa 10 ha. is van een redelijke kostenverhouding totaal geen sprake. Dit is in strijd met het convenant tussen Rijk en provincie Zeeland, met de</i></p>	

	<i>algemene eis van doelmatige besteding van overheidsmiddelen en past niet in de huidige tijdsgeest van economische malaise.</i>	
	Zie beantwoording onder 1g.	
d.	<i>In de dagelijkse praktijk van de projectuitvoering wordt een strikte ruimtelijke afbakening van het projectgebied gehanteerd en is er vrijwel alleen aandacht voor natuurontwikkeling. Er wordt geen recht gedaan aan regionale belangen zoals economische ontwikkelingen en recreatieve mogelijkheden; de regionale belangen worden zelfs geschaad. De voorgenomen Zwinuitbreiding is daarom niet in lijn met het convenant, vigerend beleid en wet- en regelgeving.</i>	
	Het project heeft primair een natuurdoelstelling, maar daarnaast hebben recreatieve mogelijkheden een belangrijke rol gespeeld bij het opstellen van het inrichtingsplan. Verder is er veel aandacht geweest voor de leefbaarheid van Retranchement. Zie hiervoor de beantwoording onder 1f, 6b en 11b.	
e.	<i>Er ontstaan negatieve visuele effecten als gevolg van de aanleg van een omvangrijk dijktracé voor zowel omwonenden als ook verblijfsrecreanten. Terwijl mitigerende maatregelen om dit effect tegen te gaan onvoldoende beschikbaar en/of uitgewerkt zijn.</i>	
	De landschappelijke inpassing van de dijk heeft met name plaatsgevonden door de vormgeving van de dijk zelf (talud, struweel, recreatieve paden, uitkijkpunten etc.). Hierdoor wordt de dijk minder ervaren als een barrière in het landschap. Inpassingsmaatregelen op het perceel van indiener maken geen deel uit van het Zwinproject.	
f.	<i>Er zijn negatieve gevolgen voor de sociaal economische leefbaarheid van de directe omgeving, met name de kern van Retranchement. Onder meer als gevolg van het verdwijnen van camping de Sandtplaet zonder dat hiervoor in de nabijheid van Retranchement een adequaat alternatief is gevonden. Mogelijke maatregelen (met name een bruggetje naar Retranchement) zijn niet uitgewerkt en liggen niet vast. Zo dit wel het geval zou zijn, zijn de maatregelen volstrekt inadequaat om de negatieve effecten te compenseren.</i>	
	Zie beantwoording onder 12d.	
g.	<i>Vast staat dat er sprake zal zijn van langdurige (2 tot 4 jaar) geluidsoverlast, stof e.d.. Maatregelen zijn niet of nauwelijks uitgewerkt. Er is onzekerheid over de uitvoerbaarheid en een onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen ontbreekt.</i>	
	Op voorhand is niet exact bekend waar de aannemer welk materiaal zal inzetten en voor hoelang. Om deze leemte in de kennis op te vangen is evenwel met aannames van locatie, materiaal en duur gewerkt waarbij steeds van een worst-case scenario is uitgegaan (zie Technisch deelrapport geluid en lucht op p. 10 en 14). Zie ook beantwoording	

	<p>onder 3e. De werkzaamheden nabij de woning/verblijfsrecreatieve functie van indiener zullen beperkter in duur zijn dan 2 tot 4 jaar.</p>	
<p>h.</p>	<p><i>Ten aanzien van de impact op de waterhuishouding in de omliggend gebieden zijn - zowel op het gebied van grondwaterstanden, als ook op het gebied van verzilting - veel onduidelijkheden beschreven. De MER geeft aan dat het aan kennis ontbreekt om hier uitspraken over te doen. Uit de resultaten van de grondwaterstudie en voorgestelde compenserende maatregelen op basis van waterhuishoudkundige effecten blijkt dat er grote onzekerheid bestaat ten aanzien van de uitkomsten en effectiviteit van de voorgestelde mitigerende maatregelen. Dit feit wordt onderstreept doordat het project uitgaat van de noodzaak tot het opkopen van getroffen percelen en/of het compenseren van schade.</i></p>	
	<p>Zie beantwoording onder 2h. Voorgesteld wordt om een 2 drainage-infiltratie-transportriool (DIT riool) op een afstand van 5 m naast elkaar te leggen in een bed van drainagezand. Naast deze riolering wordt voorgesteld de betreffende percelen in de zone van 350 m (vanaf de dijkvoet binnendijks, aan de landzijde) te draineren en de lagere delen op te hogen.</p> <p>In het rapport van DLG (pagina 15) is aangegeven, dat een deel van het perceel van indiener een berekende freatische grondwaterstand heeft van minder dan 1 m beneden maaiveld. Dit betekent dat het perceel van indiener gevoelig is voor grondwaterstandsveranderingen. Van belang is daarbij overigens wel, dat het perceel ook in de huidige situatie ten opzichte van andere gebieden een grotere kans op wateroverlast heeft. Onderdeel van het project is derhalve ophoging van het perceel met circa 20 cm en op de lagere delen meer. Dit om het eventuele nadelige effect (hogere grondwaterstand) weg te werken en een meer egaal perceel te krijgen. Naar de inschatting van DLG is dit voldoende. De 20 cm ophoging is gelijk aan de verwachte grondwaterstandsverhoging en kan gezien worden als een extra zekerheid om de eventuele nadelige effecten van een grondwaterstandsverhoging op te vangen.</p> <p>Het maken en vastleggen van afspraken over de mitigerende maatregelen in verband met de verzilting op het perceel van indiener, zal gebeuren voordat de werkzaamheden in verband met de uitbreiding van het Zwin van start zullen gaan, naar verwachting tweede helft van 2014. De afspraken zullen zodanig zijn dat het voldoende nadere zekerheid geeft over de wijze waarop de mitigerende maatregelen worden uitgevoerd.</p> <p>Daarnaast wordt – in het kader van de zoutmonitoring – een T0-meting uitgevoerd. Zonodig worden op basis hiervan aanvullende maatregelen op maat genomen. Mocht er alsnog schade ontstaan, dan zal aankoop van gronden plaatsvinden of vergoeding van schade.</p>	

i.	<i>Het inpassingsplan gaat niet of te weinig in op zeer belangrijke veiligheidsaspecten. Meer in- en uitstroom van een groter Zwingebied zal voor zwemmende strandbezoekers (waaronder veel kleine kinderen) leiden tot levensgevaarlijke situaties. Maatregelen zijn niet uitgewerkt.</i>	
	Zwemmen in de in- en uitstroom van een geul is ten allen tijden zeer risicovol, dus ook in de huidige situatie. Voor de toekomstige situatie zal rond het Zwin en nabij de Zwingeuul middels informatieborden aangegeven worden, dat het zwemmen in de geul ernstig wordt afgeraden en op eigen risico geschiedt.	
j.	<i>Uitbreiding van het Zwin leidt tot het verlies van een aanzienlijke oppervlakte landbouwgrond. Nu wereldwijd voedselvoorziening een groeiend probleem is, is het prijsgeven van voedselproductiecapaciteit tegen het belang van de bevolking.</i>	
	Er is aan Nederlandse kant geen sprake van verlies van oppervlakte landbouwgronden; de gronden binnen het plangebied hebben veelal reeds een natuurbestemming danwel een recreatieve functie (voormalige camping).	
k.	<i>Lokaal bestaat geen enkel draagvlak voor het ontpolderen. Het doorzetten van dit project zorgt onnodig voor een sterk negatief sentiment ten aanzien van natuurontwikkeling in het algemeen.</i>	
	Het duurzaam behoud en de uitbreiding van estuariene natuur bij het Zwin ligt gevoelig bij een deel van de Zeeuwse bevolking. Het plan kent dan ook een lange geschiedenis. Er is uitgebreid onderzoek verricht naar de meest optimale locatie voor natuurherstel in de vorm van uitbreiding van estuariene natuur. Uit deze studies en onderzoeken is gebleken dat de uitbreiding van estuariene natuur bij natuurgebied het Zwin een belangrijke bijdrage levert aan de verbetering van de natuurlijkheid van het estuarien systeem. In het rijksinpassingsplan en het MER zijn alle effecten meegewogen bij de locatiekeuze. Het natuurherstel van de Westerschelde, waarvan het duurzaam behoud en de uitbreiding van estuariene natuur in natuurgebied het Zwin onderdeel uitmaakt, is nodig voor de instandhouding van het internationale natuurbelang van de Westerschelde. Hierover zijn Europeesrechtelijke afspraken gemaakt, alsmede verdragsafspraken met Vlaanderen. Daarover heeft besluitvorming plaatsgevonden in het Kabinet en de Tweede Kamer volgens democratische spelregels, waarbij de regionale belangen steeds op zorgvuldige wijze afgewogen zijn. Ook onderhavige procedure met de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen, hoort daarbij.	
l.	<i>Bij het bepalen van de projectbegrenzing zijn de percelen van indiener ten onrechte buiten het projectgebied gehouden. Dit blijkt onder meer duidelijk uit het feit dat er ingrijpende mitigerende maatregelen ten aanzien van onder andere waterhuishouding noodzakelijk worden geacht op zijn percelen. Tevens wijst indiener er op dat zijn percelen gedurende meerdere jaren weldegelijk onderdeel hebben uitgemaakt van het Zwinproject, in de vorm van</i>	

	<i>een Zoekzone. Indiener verzoekt derhalve aanpassing van de projectbegrenzing, waarin ook zijn percelen worden betrokken.</i>	
	Binnen de grenzen van het plangebied is het bestaande natuurgebied het Zwin opgenomen alsook de percelen die daadwerkelijk een bestemmingswijziging moeten ondergaan om tot uitbreiding van het natuurgebied het Zwin te komen. Op de percelen van indiener is geen bestemmingswijziging voorzien die verband houdt met het Zwinproject; de mitigerende maatregelen ten aanzien van de waterhuishouding kunnen plaatsvinden binnen de bestaande planologische situatie. De maatregelen zijn reeds aan indiener voorgelegd; aan indiener is de keuze om hiermee akkoord te gaan. Er is beleidsvrijheid bij het bepalen van de begrenzingen van het inpassingsplan. Indiener heeft niet gemotiveerd waarom de gekozen begrenzing in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. Dat de percelen van indiener eerder onderdeel hebben uitgemaakt van de zoekzone van het Zwinproject doet daar niet aan af.	
m.	<i>Ten aanzien van de voorgestelde waterhuishoudingsmaatregelen is niet aangetoond dat deze uitvoerbaar en effectief zijn. Van overeenstemming over maatregelen is dan ook geen sprake. Nu noodzakelijk geachte mitigerende maatregelen nog niet bepaald zijn, kan worden gesteld dat het ontwerp rijksinpassingsplan niet volledig is, zodat vaststelling niet mogelijk is. Complicerende factor in de bespreking over maatregelen is het feit dat de gemeente Sluis een traject is gestart gericht op het actualiseren van de verblijfsrecreatiebestemming. Onzekerheid over de uitkomst van dit traject vormt een struikelblok voor het effectief en efficiënt bepalen van onder meer de aard en locatie van de mitigerende maatregelen. Nu de provincie de regierol heeft ten aanzien van de projectuitvoering, inclusief mitigerende maatregelen, verlangt indiener van de provincie dat zij tijdig de benodigde zekerheden bij de gemeente borgt. Waar dit de bestaande bevoegdheden van de provincie zou overschrijden, dringt indiener er ook in dit kader op aan zijn percelen in het projectgebied te betrekken, waarmee vragen inzake bestuurlijke bevoegdheden in ieder geval opgelost zijn.</i>	
	Zie beantwoording onder 12h. Het maken en vastleggen van afspraken over de mitigerende maatregelen in verband met de verzilting op de percelen van indiener, zal gebeuren voordat de werkzaamheden in verband met de uitbreiding van het Zwin van start zullen gaan. Naar verwachting zullen deze afspraken in de tweede helft van 2014 gemaakt kunnen worden. Een eventuele bestemmingsplanherziening opgestart door de gemeente staat hier los van en is bovendien planologisch van aard. Niet valt in te zien hoe de actualisering van de verblijfsrecreatiebestemming van invloed kan zijn op de technische uitvoering van de mitigerende maatregelen.	
n.	<i>De overheid handelt in strijd met eerder met indiener gemaakte afspraken en gewekte verwachtingen ten aanzien van uitvoering van de Zwinuitbreiding. Daarmee betoont de overheid zich niet alleen een onbetrouwbare gesprekspartner, zij handelt daarmee ook evident onrechtmatig en in strijd met de algemene beginselen van</i>	

	<p><i>behoorlijk bestuur. Reeds in 2005 heeft indiener gedocumenteerde gesprekken gevoerd met het bevoegde bestuur (GS lid Kramer) over de plannen met betrekking tot het Zwin. Daarbij is indiener te verstaan gegeven dat uitvoering van zijn recreatieplan niet langer in de bestaande vorm doorgang kon vinden als gevolg van de voorgenomen Zwinuitbreiding. Na veelvuldig overleg is indiener overeengekomen dat er geen sprake zou zijn van het schaden van de belangen van indiener en aanpassingen aan zijn plannen zouden integraal onderdeel uitmaken van de uitvoering van de Zwinuitbreiding. Nu het inpassingsplan op hoofdlijnen is uitgewerkt, gaat indiener er vanuit dat de provincie deze afspraken nakomt door in onderling overleg uit te werken hoe de aansluiting tussen zijn plan voor verblijfsrecreatie enerzijds en de Zwinuitbreiding anderzijds gemaakt moet worden. Zodra overeenstemming is bereikt, zullen eventuele procedurele effecten, zoals bijvoorbeeld een bestemmingsplanaanpassing, integraal moeten worden meegenomen in het Zwinproject.</i></p>	
	<p>Indiener refereert aan een langdurige discussie die is ontstaan over vermeende afspraken met de provincie. Er zijn bij de provincie geen schriftelijke afspraken bekend. Door indiener is niet aangetoond dat dergelijke afspraken zijn gemaakt.</p>	
<p>o.</p>	<p><i>Uit de resultaten van de onderzoeken naar effecten van het Zwinproject op het gebied van waterhuishouding en voorgestelde compenserende maatregelen, blijkt dat er grote onzekerheid bestaat over de uitkomsten en effectiviteit van de compenserende maatregelen. De voornaamste onzekerheden hebben te maken met:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>- Interpretatie van gesimuleerde modeluitkomsten waarbij rekening gehouden moet worden met een niet bekend zijnde bandbreedte van onzekerheden;</i> <i>- Niet doorgerekende effectiviteit van de compenserende maatregelen;</i> <i>- Effecten beschreven op basis van ervaring elders in Zeeland zijn niet onderbouwd;</i> <i>- De bodemopbouw ter plaatse van de percelen van indiener is niet apart onderzocht.</i> <p><i>Bovendien hebben de effecten betrekking op een gemiddelde situatie. Bij extreme omstandigheden (hoogwater en springvloed) kunnen de waterstanden op het Zwin en de kwel onder de zeedijk tijdelijk significant hoger zijn dan de gemiddelde situatie. Juist in die situatie moeten de maatregelen ook effectief zijn. Tevens merkt indiener op dat er niet afdoende rekening wordt gehouden met een praktische uitvoerbaarheid van de maatregelen. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan de inpassing van een drainage systeem in een bestaande tuin waar ook diverse leidingen (gas, water, elektra, communicatie, etc.) aanwezig zijn.</i></p>	
	<p>Zie ook het antwoord onder 1b.</p> <p>De berekende grondwaterstandverhogingen zonder compenserende maatregelen zijn op circa 50 m vanaf de nieuwe zeedijk ongeveer 20 cm. Daarna neemt het met de afstand snel af. De aanleg van de IT-riolering in</p>	

	<p>combinatie met de aanleg van drainage in de percelen en ophoging van lagere delen zal een verlagend effect op de grondwaterstand hebben. Dit verlagende effect kan de genoemde verhoging meer dan opvangen. Er zal daardoor mogelijk zelfs sprake zijn van overcompensatie.</p> <p>Op veel plaatsen elders in Zeeland wordt ook middels drainage, soms gecombineerd met ophoging, eventuele negatieve effecten gecompenseerd rond natuurgebieden. Voorbeelden hiervan zijn te o.a. te vinden rond plan Tureluur op Schouwen.</p> <p>De bodemopbouw is in dit kader niet voor elk perceel onderzocht. Wel zijn er bodemkaarten van de percelen gebaseerd op meerdere prikken per ha. Verder zijn er in het kader van het onderzoek door de Universiteit van Gent boringen gezet. Ook bij TNO zijn geologische gegevens voorhanden die voldoende zijn om effect uitspraken te kunnen doen.</p> <p>Effecten op de omgeving vinden plaats via het watervoerende pakket onder de deklaag. Er vindt daardoor altijd een zekere uitdemping plaats. Om die reden is het verantwoord en ook algemeen aanvaard dat de fluctuatie van eb en vloed omgezet wordt naar een gemiddelde.</p> <p>Bij de daadwerkelijke uitvoering van de compenserende maatregelen zal er maatwerk moeten zijn. Deze maatregelen zullen in overleg met de belanghebbenden verder worden uitgewerkt en uitgevoerd.</p>	
<p>p.</p>	<p><i>Omdat de effecten van de Zwinuitbreiding niet adequaat kunnen worden voorspeld, is het noodzakelijk om over een effectief monitoringprogramma te beschikken. Een uitgewerkt monitoringprogramma ontbreekt nu geheel in het inpassingsplan. Dit is een cruciale omissie die zal moeten worden hersteld voordat verder wordt gegaan met het project. Er moet niet alleen worden gekeken naar verzilting maar ook naar: kwaliteit van het water van de drinkput op het perceel van indiener, stand van zaken van de aanwezige vegetatie, conditie van de bestaande bebouwing, inclusief kelders en garage van indiener, bouwcondities voor nog te realiseren bebouwing. Bij het uitwerken van het monitoringprogramma moet indiener als direct belanghebbende rechtstreeks worden betrokken. Tot slot merkt indiener op dat een adequate nulmeting nog niet is uitgevoerd. Uitvoeringswerkzaamheden zijn reeds begonnen. Een betrouwbare nulmeting is dan ook niet meer mogelijk. Alle werkzaamheden moeten dan ook worden stilgelegd totdat de nulmeting heeft plaatsgevonden. Effecten van de reeds uitgevoerde werkzaamheden moeten worden betrokken in de resultaten van de nulmeting.</i></p>	
	<p>Er is een monitoringsprogramma voorzien. Thans wordt in dit kader de T0-meting uitgevoerd. Daarnaast zal een bouwkundige opname van de gebouwen voor start van de werkzaamheden plaatsvinden.</p>	

	Buiten de sanering van de camping, hebben er buiten het bestaande natuurgebied het Zwin nog geen uitvoeringswerkzaamheden plaatsgevonden. Niet valt in te zien hoe dit de T0-monitoring zou kunnen beïnvloeden.	
q.	<i>Ter vermijding van negatieve effecten van de Zwinuitbreiding, stelt indiener als voorwaarde dat de uitbreiding van het Zwin zodanig wordt ontworpen en gerealiseerd dat de beschermingszone van de waterkering zich niet op zijn percelen zal bevinden en dat er geen sprake zal zijn van directe of indirecte beperkingen. Voor de volledigheid eist indiener van de provincie in haar rol als regievoerder de garantie dat geen enkele andere beperking zal worden opgelegd door welke overheidsinstantie dan ook. Dit geldt voor de gehele bestaande als ook toekomstige situatie, dus bestaande bebouwing, bestaand gebruik en bestaande mogelijkheden tot het realiseren van verblijfsrecreatie. Als deze garanties evenwel niet (kunnen) worden gegeven, dan zullen - als onderdeel van het Zwinproject - maatregelen moeten worden getroffen om zijn bestaande belangen te borgen door met name relocatie binnen de grenzen van zijn percelen te faciliteren. Hierbij moet met name worden gedacht aan eventuele bestemmingsplanwijzigingen</i>	
	Er is sprake van een nieuwe waterkering die op de legger van het waterschap zal worden opgenomen en waar dus nog een beschermingszone voor moet worden vastgesteld. Op basis van de keur van het Waterschap zullen vervolgens voor deze waterkering met beschermingszone voorschriften gaan gelden waarmee eventuele werkzaamheden in de nabijheid van de waterkering ook vergunningsplichtig zullen zijn. Deze beschermingszone zal ook (deels) over de percelen van indiener zijn gelegen. Reeds eerder is aangegeven dat het waterschap op basis van een planschets het gesprek met indiener aan wil gaan over (on)mogelijkheden en eventuele oplossingsrichtingen met betrekking tot de realisatie van verblijfsrecreatie. Zonder plan is het lastig om aan te geven of, en van welke beperkingen er sprake is.	
r.	<i>Er moet bij de aanleg van het nieuwe Zwin rekening mee worden gehouden dat er geen onderdelen van het dijklichaam of anderszins toegankelijk worden die tot inkijk van de percelen van indiener kan leiden. Dat houdt concreet onder meer in:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Dat het uitkijkpunt en andere elementen zodanig moeten zijn gepositioneerd dat inkijk op de percelen van indiener niet mogelijk is;</i> - <i>Het fietspad naar het uitzichtpunt moet slechts aan een zijde naar het uitzichtpunt leiden en dus niet aan de zijde uitkijkend op zijn percelen;</i> - <i>Het deel van het dijktracé dat grenst aan zijn percelen moet zodanig zijn ingericht dat alleen het fietspad aan de zeezijde toegankelijk is en niet de top van de dijk of het deel van het dijklichaam aan de landzijde.</i> 	

	<p>Onder aan de dijk, aan de zijde van het perceel van indiener, is geen onderhoudsweg voorzien. Er is wel een omheining onder aan de dijk voorzien. Het fietspad naar het uitkijkpunt maakt deel van de totale recreatieve route en kan niet weggelaten worden. Het uitkijkpunt is op de kruin van de dijk gesitueerd zodat een zo wijds mogelijk zicht op het uit te breiden natuurgebied het Zwin ontstaat. Het fietspad loopt op de kruin van de dijk via het uitkijkpunt naar de buitendijkse zijde van de dijk parallel aan het perceel van indiener. Bij het uitkijkpunt en binnendijks aan de zijde van het perceel van indiener is struweel voorzien. De verwachting is dan ook, dat dit niet tot verlies aan privacy zal leiden.</p>	
s.	<p><i>De nieuw aan te leggen zeedijk zal veel visuele hinder veroorzaken. Het inpassingsplan bevat onvoldoende maatregelen om de visuele hinder te beperken. Om de visuele hinder te beperken, met name vanuit het perspectief van de percelen van indiener, zullen op zijn percelen mitigerende maatregelen moeten worden getroffen in de vorm van het (verder) accidenteren van het Iandschap, zodat de overgang naar de zeedijk visueel meer geleidelijk verloopt. Het is bovendien aantrekkelijk om in de buurt van de dijk een glooiend zanderig gebied met daarin enige recreatie verblijfseenheden te realiseren. Deze aanpak heeft tevens een positief effect op de Iandschappelijke inpassing. Indiener vraagt medewerking te verlenen aan het procedureel/formeel mogelijk maken van deze mitigerende maatregelen.</i></p>	
	<p>Inpassingsmaatregelen op het perceel van indiener maken geen deel uit van dit project. De landschappelijke inpassing van de dijk heeft met name plaatsgevonden door de vormgeving van de dijk zelf (talud, struweel, recreatieve paden, uitkijpunten etc.). Hierdoor wordt de dijk minder ervaren als een barrière in het landschap.</p>	
t.	<p><i>Volgens de MKBA zal het uitgebreide Zwin leiden tot een toename van het aantal recreatieve bezoekers. Dit zal onvermijdelijk leiden tot meer verkeersbewegingen langs de Kanaalweg rond het Zwin. In de huidige situatie is er met regelmaat sprake van incidenten in het verkeer. Wanneer de verkeersintensiteit verder toeneemt, zijn additionele veiligheidsmaatregelen noodzakelijk. Het inpassingsplan besteedt hier ten onrechte geen aandacht aan. Ten aanzien van de specifieke situatie van indiener geldt dat de ontsluiting van zijn perceel opnieuw moet worden ingericht. Tevens zal de mogelijkheid moeten worden gecreëerd om een ontsluiting naar de Zwinstraat te realiseren.</i></p>	
	<p>Zie beantwoording 3c. De uitbreiding van het Zwin zal op zichzelf geen significante toename van het aantal recreatieve bezoekers en dus verkeersintensiteit veroorzaken. Er wordt wel een toename van het aantal recreanten en dus de verkeersintensiteit in de regio verwacht ten gevolge van de geplande uitbouw van diverse andere recreatieve initiatieven in de omgeving.</p>	

	<p>De verkeersveiligheid langs de Kanaalweg zal eerder toenemen, doordat er paden op de nieuwe dijk worden aangelegd die gebruikt gaan worden door langzaamverkeer (meer scheiding langzaamverkeer en gemotoriseerd verkeer). Daarnaast wordt er een nieuwe fiets- en wandelverbinding tussen Retranchement en de uitbreiding van het Zwin gerealiseerd gelijktijdig met het Zwinproject.</p> <p>Indiener heeft verder niet onderbouwd waarom de ontsluiting van zijn perceel opnieuw moet worden ingericht en er een mogelijkheid gecreëerd moet worden om een ontsluiting naar de Zwinstraat te realiseren. Dit wordt derhalve voor kennisgeving aangenomen.</p>	
u.	<p><i>Een deel van de mitigerende maatregelen zal regulier onderhoud vereisen, zoals het onderhouden van het drainage systeem. In het inpassingsplan is niets vermeld over de (financiële) verantwoordelijkheid ten aanzien van beheer en onderhoud. Indiener gaat er vanuit dat kosten voortvloeiend uit het beheren en onderhouden van maatregelen die noodzakelijk zijn als gevolg van de Zwinuitbreiding nimmer voor rekening komen van omwonenden.</i></p>	
	<p>In het kader van de overeenkomst die tot stand zal komen voordat de mitigerende en compenserende maatregelen getroffen worden, worden hierover afspraken gemaakt. Hoe die afspraken er uit zullen zien, is afhankelijk van wat indiener wil; hier zal in samenspraak vorm aan gegeven worden.</p>	
v.	<p><i>Indiener meent dat de veiligheid in het geding is als de zeedijk landinwaarts wordt verlegd. Allereerst betekent een langere dijk minder veiligheid. Daarnaast is het algemeen bekend dat een nieuwe dijk zich eerst moet zetten. Dit kost de nodige tijd en creëert een veiligheidsrisico.</i></p>	
	<p>Zie beantwoording onder 2d.</p>	
w.	<p><i>De aanlegfase, die naar verwachting 2 - 4 jaar in beslag zal nemen, zal veel overlast veroorzaken voor omwonenden en recreanten op het gebied van geluid, stof en visuele hinder. Uit de geluidshindercontouren blijkt dat er sprake is van overschrijding van de grenswaarden van 65 dB. Het MER geeft tevens aan dat de exacte geluidsbelasting of luchtemissies niet is vast te stellen, omdat onduidelijk is waar welke werkzaamheden worden uitgevoerd. Een onderzoek naar de effectiviteit en doelmatigheid van de maatregelen om blootstelling aan geluidhinder te beperken, ontbreekt. Er is aangegeven dat voor deze aspecten (en maatregelen) niet wordt voorzien in monitoring. Dit is niet acceptabel, zeker gezien de impact voor de omwonenden en recreanten. Ten aanzien van de overlast moet niet alleen gekeken worden naar de bestaande bewoning van indiener, maar ook naar de bestaande verblijfsrecreatieve functie. Er is vrees voor langdurige negatieve effecten voor de verhuurbaarheid tijdens de uitvoering zelf, maar ook daarna omdat veel van de vaste klanten naar verwachting hun heil permanent elders zullen zoeken.</i></p>	

	Het klopt dat de exacte geluidsbelasting/luchtemissie niet kan vastgesteld worden omdat op voorhand niet exact bekend is waar de aannemer welk materiaal zal inzetten en voor hoelang. De berekende contouren zijn echter als bovengrens te beschouwen. Zie verder beantwoording onder 12g.	
x.	<i>Een van de bestaande woningen van indiener (gelegen bij de inrit), zal ondanks eventueel te treffen maatregelen ernstig in de verdrukking komen, onder meer op gebied van toenemende verkeersintensiteit, ernstige visuele hinder van het dijklichaam, privacy verlies en waterhuishoudingsproblematiek. De enige reële oplossing is het verplaatsen van deze woning naar elders op het achterliggende perceel in het te realiseren glooiende gebied. Indiener vraagt de provincie te borgen dat de benodigde toestemming wordt verleend door de daartoe bevoegde instanties.</i>	
	Zoals uit bovenstaande beantwoording onder 12e, g, h, m, o, q, r, s en t reeds blijkt, is van een ernstige verdrukking geen sprake. Het verplaatsen van de woning van indiener naar elders om wat voor reden dan ook, maakt geen onderdeel uit van dit project.	
y.	<i>Indiener is van mening dat de locatie voor de kikkerpoelen nabij de oprit naar zijn perceel verkeerd is gekozen. Rekening houdend met nabijheid van fiets- en andere verkeersbewegingen, nabije bewoning, e.d. moeten betere locaties voor deze kikkerpoelen mogelijk zijn.</i>	
	Rekening houdend met de beschikbare ruimte binnen het projectgebied, zijn de kikkerpoelen zodanig gesitueerd dat zij onderdeel uitmaken van de mozaïekstructuur van struweel en grasland langs de dijk. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan migratiedoelstellingen van de boomkikker en het creëren van biotopen voor deze soort.	
z.	<i>Gedurende dit reeds lang lopende traject heeft indiener kosten moeten maken en inspanning moeten leveren en mogelijk zal dit ook in de toekomst nog zo blijven. Indiener is van mening dat deze gevolgen vallen buiten een redelijk maatschappelijk risico en vindt dat hij gecompenseerd dienen te worden. Indiener vindt dit niet alleen redelijk, maar leest ook in de stukken dat vergoeding van dergelijke kosten voor andere betrokkenen is voorzien en/of heeft plaatsgevonden. Indiener beroept zich hier op het gelijkheidsbeginsel.</i>	
	Er is geen wettelijke grondslag voor het vergoeden van deze kosten. Voorts betreft het geen kosten die voortvloeien uit dit project. Er is derhalve geen aanleiding om deze kosten te vergoeden; de opmerking dat voorzien is in vergoeding van kosten voor andere betrokkenen kan niet geplaatst worden. het Zwinproject is zo opgezet, dat schade en nadeel zo veel als mogelijk voorkomen of gecompenseerd wordt. Voor het geval er in een specifieke situatie schade of nadeel optreedt, is er een schaderegeling opgesteld. Deze regeling is van toepassing op de gevolgen van het besluit tot vaststelling van het rijksinpassingsplan en de benodigde	

	<p>uitvoeringsbesluiten. In deze regeling is aangegeven, waar een verzoek tot vergoeding van schade en nadeel kan worden ingediend, en hoe dit verzoek behandeld zal worden. De 'Beleidsregel schadevergoeding Rijksinpassingsplan Natuurgebied het Zwin' is als bijlage voorin het ontwerp rijksinpassingsplan opgenomen.</p>	
13	<p>Ruimte Vlaanderen, Koning Albert II-laan 19 bus 12, 1210 Brussel Zienswijze is ingekomen op 11-11-2013 en heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten</p>	
a.	<p><i>Volgens indiener is de passage weergegeven op pagina 6 van het ontwerp rijksinpassingsplan Natuurgebied het Zwin waarin is aangegeven dat met de vaststelling van het GRUP kan worden overgegaan tot de definitieve verwerving van alle gronden aan Vlaamse zijde, niet correct. Indiener stelt voor om deze te vervangen door het volgende:</i> <i>'In dit gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan zijn bestemmingen vastgelegd die de uitvoering van het project langs Vlaamse zijde mogelijk maken. In functie van de verwerving van de gronden wordt een onteigeningsplan opgemaakt.'</i></p>	
	<p>Het voorstel van indiener wordt overgenomen.</p>	<p>Toelichting inpassingsplan aanpassen</p>
b.	<p><i>De ter inzage liggende plannen sluiten goed aan op de Vlaamse RUP's, de ruimtelijke doelstellingen van het plan kunnen bijgevolg bijgetreden worden.</i></p>	
	<p>Er wordt kennis genomen van deze zienswijze.</p>	
c.	<p><i>Ook voor wat betreft het plan-MER is indiener van mening dat alle milieueffecten voldoende onderzocht werden en dat er voldoende afstemming gezocht werd met de Vlaamse plannen.</i></p>	
	<p>Er wordt kennis genomen van deze zienswijze.</p>	
d.	<p><i>Graag had indiener het belang van de afstemming tussen Vlaanderen en Nederland in het voorliggende project benadrukt. Indiener wenst deze samenwerking dan ook verder te zetten en wordt in de toekomst graag op de hoogte gehouden van het verdere verloop van het project.</i></p>	
	<p>Er wordt kennis genomen van deze zienswijze. De huidige samenwerking en goede afstemming wordt graag op dezelfde wijze voortgezet.</p>	

14	Dhr. I.J. Basting, Prinsestraat 42, 4506 AH, Cadzand Zienswijze is ingekomen op 11-11-2013 en heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten	
a.	<i>Er moet inderdaad iets gedaan worden om de verzanding van het Zwin tegen te gaan. M.i. heeft dat te maken met het ontbreken van een zeewering bij de monding van het Zwin, waardoor vooral de vloedstroom niet gestuurd wordt. Daarom zou het beter zijn om voor de kust een gebogen zeewering aan te leggen of aan weerszijden van de Zwingeel, die de stroming van de kust afbuigt en daardoor de instroom naar de Zwingeel indirecter wordt en minder zand meesleurt naar de slikken en de schorren.</i>	
	<p>De stelling van de indiener is niet onderbouwd.</p> <p>In de Startnotitie MER wordt aangegeven dat betreffende maatregel niet voldoet aan de gestelde eisen, namelijk het verminderen van zandimport, o.a. op basis van het IMDC rapport van 12-07-2006. In de richtlijnen voor het MER geeft de Commissie m.e.r. aan dat het niet verder onderzoeken van deze maatregel goed moet worden onderbouwd.</p> <p>Daarvoor wordt o.a. het IMDC/Alkyon rapport opgeleverd. Een pleidooi voor het toch handhaven van dit alternatief (Estuariumwerkgroep, nov. 2007) wordt ingebracht, maar in het MER (Vlaamse versie, 2008) wordt in par. 5.4.7. dit alternatief negatief beoordeeld. De aanleg van een strekdam voorkomt niet dat er zandimport plaatsvindt.</p>	
b.	<i>De uitbreiding van het Zwin zou indiener buiten de kust maken en daar nieuwe natuur laten ontstaan door de voorgestelde zeeweringen als buitengrens te houden van de benodigde 120 ha of wat meer. Dat betekent geen hoge kosten aan de landzijde en wellicht minder kosten voor natuurontwikkeling en de internationale dijk blijft als zeewering bestaan; de boeren houden hun land en dient de economie.</i>	
	<p>Ook hier ontbreekt een onderbouwing.</p> <p>In het Verdrag is vastgelegd dat het vergroten van het Zwin met minimaal 120 ha plaatsvindt door het landinwaarts verplaatsen van dijken in de Willem-Leopoldpolder.</p> <p>De plaatselijke stromingen en morfologische eigenschappen van de kust maken het creëren van een buitengaats delta (zoals indiener voorstelt) bovendien vrijwel onmogelijk zonder zeer kostbare kunstwerken. Een dergelijk alternatief is daarom niet overwogen.</p>	

15	Dhr. J. Serle, jserle@zeelandnet.nl Zienswijze is ingekomen op 10-11-2013 en heeft in zijn algemeenheid betrekking op de ontwerpbesluiten	
a.	<i>Argument waarom indiener tegen de voorgenomen plannen van een soort ontpoldering is, is internationale verwickelingen bij nadelige effecten.</i>	
	Indiener heeft zijn standpunt niet nader onderbouwd. De zienswijze wordt derhalve voor kennisgeving aangenomen.	
b.	<i>De nieuwe flora is er een die niet gecultiveerd is wat zou kunnen betekenen dat - als er gevaarlijke ziekten schimmels bacteriën hier een kweek vinden - er niets aan te doen is. Dat kan desastreuze gevolgen hebben voor de omgeving zo ook voor veel grotere gebieden.</i>	
	In alle bestaande estuariene natuurgebieden (inclusief het huidige Zwin) is nooit sprake geweest van een dergelijke calamiteit, zo die al zou kunnen voorkomen. De mening van de indiener kan dan ook niet gedeeld worden.	
c.	<i>Dan de toegang en controle van zelfs de meest ontoegankelijk gemaakte delen van een gebied. Voor een categorie mensen "De struiners" is het een uitdaging om juist een ontoegankelijk gebied te betreden. Ondanks vele meters ontoegankelijke diepe bagger, akelige stekels, gevaarlijke dieren met grote horens, hoge hekken, boswachtertoezicht. Er wordt immers beweerd dat de natuur van ons allemaal is. Dat is tevens het toegangsbewijs.</i>	
	Op de volgende manieren wordt gezorgd dat recreanten gebruik maken van de recreatieve voorzieningen, maar niet op eigen gelegenheid het natuurgebied in zullen gaan: <ul style="list-style-type: none"> - De begaanbaarheid van de dijken buiten de voorziene fiets- en wandelpaden en de uitkijkpunten, zal niet eenvoudig zijn. Het talud van de dijk (helling 1:4), speelt daarbij een rol. - Rond het Zwin zal middels informatieborden aangegeven worden, dat het niet is toegestaan buiten de fiets- en wandelpaden het natuurgebied te betreden. - De uitkijkpunten zijn van gebogen keermuren voorzien van ongeveer 1 meter hoog. - Tot slot wordt de dijk afgezet met ursusdraad aan de buitendijkse zijde. Indien recreanten desondanks toch het natuurgebied betreden, is dat voor eigen rekening en risico.	

16	Dhr. G. Langerart, guuslangerart@zeelandnet.nl Zienswijze is ingekomen op 11-11-2013 en heeft betrekking op alle ontwerpbesluiten	
a.	<i>Er onvoldoende onderzoek is gedaan naar de effecten van de veranderende stroming boven en rondom de zandplaat de Paardenmarkt als gevolg van de ontpoldering van het Zwin. En zoals bekend op en in de Paardenmarkt bevinden zich gifgasgranaten uit de Eerste Wereldoorlog. Bij de werken ter hoogte van de nieuwe strekdam Zwarte Polder 2 jaar terug werden plots ook stromingen anders; met als gevolg munitie uit de springputten die boven kwam drijven!</i>	
	Zie antwoord bij 6f. De situatie is bovendien niet vergelijkbaar met die van Zwarte Polder; de aanleg van een strekdam heeft juist de bedoeling om de stromingen te beïnvloeden. In het Zwin gaat het om andere ingrepen die in het Zwin (en het achterliggende ontpolderingsgebied) zelf gesitueerd zijn en juist de bedoeling hebben om de dynamiek in het Zwin zelf te vergroten en <u>niet</u> er buiten.	
17	Dhr. S. Oosterling, Scheepvaartstraat 22, 4511 BB, Breskens Mondelinge zienswijze is ingekomen op 24-10-2013 en in zijn algemeenheid betrekking op de ontwerpbesluiten	
a.	<i>Het internationale fietspad is mooi, vormt een korte route naar Knokke/België en wordt heel veel gebruikt. Dit laatste is dan ook weer goed voor toerisme/horeca. Als het fietspad wordt verlegd zal de afstand van Breskens naar Knokke veranderen van 30 km naar 45 km waardoor het fietsverkeer eerder zal afnemen dan toenemen. Als indiener het gebied vergelijkt met de Veluwe en wat ze daar aan mooie fietspaden door de natuur hebben aangelegd, dan moet dat met een beetje goede wil ook door het mooie Zwin kunnen. Daarom het verzoek of er één fietsroute door het nieuwe natuurgebied heen gelegd kan worden, zodat de fietsroute niet verlengd wordt en er van de nieuwe natuur genoten kan worden.</i>	
	Een fietsverbinding die dwars door het uitgebreide Zwin gaat is ongewenst vanuit de gestelde natuurbehoudsdoelstellingen omdat dit tot verstoring van de (avi)fauna zal leiden. Bovendien vergt een dergelijk buitendijks fietspad grote investeringen omdat het aan hoge veiligheidseisen moet voldoen en het tegen stormomstandigheden bestand moet zijn. Daarnaast wordt erop gewezen dat het project niet leidt tot een verlenging van de fietsroute met 15 km. De fietsroute wordt ongeveer 3 km langer.	

3 Toetsing MER door commissie m.e.r.

1. Inleiding: voorlopig advies commissie m.e.r.

Het Internationaal MER met betrekking tot de structurele maatregelen voor een duurzaam behoud en de uitbreiding van het Zwin als natuurlijk intergetijdengebied, is tegelijkertijd met het ontwerp rijksinpassingsplan en de ontwerp uitvoeringsbesluiten uit de eerste tranche ter inzage gelegd van 1 oktober tot en met 11 november 2013. Ook is het MER, met de ingediende zienswijzen, toegestuurd aan de commissie voor de milieueffectrapportage (commissie m.e.r.).

De commissie m.e.r. heeft in eerste instantie een voorlopig advies uitgebracht. Daarin heeft de commissie m.e.r. aangegeven dat zij vindt dat het milieueffectrapport (MER) duidelijk maakt dat alle alternatieven in meer of mindere mate een bijdrage leveren aan de projectdoelstellingen: duurzaam behoud en uitbreiding van het intergetijdengebied en verbetering van de natuurlijkheid van het Schelde-estuarium.

Uit het MER blijkt, dat om de doelstellingen te kunnen halen, enig ingrijpen in het bestaande Natura 2000-gebied Zwin & Kievittepolder noodzakelijk is. In het voorlopig advies heeft de commissie m.e.r. op dit punt aangegeven van mening te zijn dat er nog essentiële informatie op dit punt ontbreekt, nu uit de passende beoordeling niet blijkt, op welke termijn en op welke plaatsen het tijdelijke areaalverlies van een aantal habitattypen, ongedaan gemaakt wordt. Ook vindt de commissie dat onvoldoende aandacht is besteed aan de (cumulatieve) effecten van recreatie en stikstofdepositie.

Gelet op het bovenstaande, heeft de commissie in het voorlopig advies geadviseerd om in een aanvulling op het MER nader te onderbouwen dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van het bestaande Natura 2000-gebied Zwin & Kievittepolder kan worden uitgesloten. Als dit niet mogelijk is, dan adviseert de commissie om in de aanvulling te onderbouwen op welke andere wijze binnen de kaders van de natuurbeschermingsregelgeving kan worden omgegaan met de geconstateerde aantasting. Daarnaast doet de commissie nog een aantal aanbevelingen.

2. De aanvulling op het MER / passende beoordeling

Deze door de commissie m.e.r. gevraagde aanvulling is gegeven in het rapport 'Aanvulling op het MER en Passende beoordeling' (Technum, maart 2014). Alvorens in te gaan op de conclusies die hieruit getrokken kunnen worden, volgen er twee opmerkingen vooraf.

1^e opmerking: Correctie oppervlakteberekening passende beoordeling

Bij controle van de cijfers en herberekening is gebleken dat in de passende beoordeling een interpretatiefout van het inrichtingsplan is opgetreden. Door de aanlegwerkzaamheden in 2015 zal, op basis van het inrichtingsplan, binnen het projectgebied op Nederlands grondgebied een tijdelijk **areaalverlies** optreden van:

- 0,4 ha Zilte pioniersbegroeiingen, Zeekraal (H1310A),
- 0,2 ha Slijkgrasvelden (H1320),
- 3,1 ha Schorren en zilte graslanden, buitendijks (H1330A),
- 0,4 ha Schorren en zilte graslanden, binnendijks (H1330B), maar wordt in het project meteen hersteld),
- 0,04 ha Duindoornstruwelen (H2160).

De oppervlakte Slik- en zandplaten (H1140A) **neemt** daarnaast **toe** met 10 ha en Witte duinen (H2120) met 4,4 ha. Per saldo blijft derhalve reeds sprake van een toename in habitatgebied onmiddellijk na de aanlegwerkzaamheden, waarbij sommige habitattypes (tijdelijk) in areaal achteruitgaan, maar in totaal gezien, er sprake is van een toename (verlies van 4,1 ha versus een toename van 14,8 ha). Het saldo onmiddellijk na aanleg daalt dus ten opzicht van de oorspronkelijke passende beoordeling (van +14,6 ha naar +10,3 ha).

2^e opmerking: ontwerptimalisatie

Om het tijdelijk verlies aan schorareaal (H1330A) binnen het projectgebied te verminderen is besloten het duin-tegen-dijk landschap met 1,2 ha te versmallen. Hierdoor wordt het tijdelijk areaalverlies op Nederlands grondgebied beperkt van 4,1 ha naar 2,9 ha:

- 0,1 ha in plaats van 0,2 ha Slijkgrasvelden (H1320)
- 2,0 ha in plaats van 3,1 ha Schorren en zilte graslanden, buitendijks (H1330A),

Het areaal Witte duinen (H2120) neemt hierdoor echter maar met 3,2 ha toe in plaats van met 4,4 ha. Per saldo blijft het areaal gelijk (+10,3 ha).

Conclusies ten aanzien van natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied

Indien geen maatregelen, zoals voorgesteld in het ontwerp rijksinpassingsplan, worden genomen gaat het unieke slikken- en schorregebied in het Zwin verloren. Door de verzanding zal de geul dichtslibben, waardoor het getij uit het gebied verdwijnt en de mozaïek van estuariene habitattypes verloren gaat en onder meer naar struweel, verruigd grasland of binnendijks zilt grasland (H1330B) zullen evolueren (afhankelijk van het beheer). Ook de duinzone zal dan ter hoogte van de 'voormalige' geul sluiten, waardoor het areaal aan o.a. H2120 zal toenemen. Zodra de geul dichtgaat is dus onmiddellijk geen sprake meer van een mozaïek van estuariene habitats dat gezien het voorkomen volledig bepaald wordt door de dagelijkse getijwerking. Dit staat haaks op de instandhoudingsdoelen.

Rekening houdend met de huidige waarnemingen van het verzandingsproces op het terrein kan aangenomen worden dat de geul in de periode 2017-2027 volledig dicht zal gaan. De voorgenomen maatregelen zijn dus essentieel om precies de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied te behouden en te verbeteren/herstellen. Zonder deze maatregelen zal er natuurherstel, noch verruiming van het areaal intergetijdengebied zijn en zal de dynamische estuariene natuur in het Zwin dus bovendien op termijn volledig verloren gaan.

De uitbreiding van het Zwin zorgt voor een groter areaal aan natuur waarbinnen de aangemelde habitats zich kunnen ontwikkelen, evenals voor een verbetering van de abiotische karakteristieken van het gebied (verminderde aanzanding), waardoor ook de biodiversiteit (kwaliteit) van de aangemelde habitats kan toenemen. Daarmee wordt invulling gegeven aan het projectdoel, wordt een bijdrage geleverd aan de instandhoudingsdoelstellingen en vindt versterking plaats van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied. Zonder uitbreiding van het Zwin kan niet voldaan worden aan de instandhoudingsdoelstellingen.

Daarnaast wisselen in een estuariene omgeving als het Zwin het voorkomen, de ligging en het areaal van de habitattypen H1140A Slik en zandplaten, H1310A Zilte pioniersbegroeiingen, H1320 Slijkgrasvelden en H1330A Schorren en zilte graslanden voortdurend van nature. Hierdoor is de habitatkaart van het gebied in de huidige of toekomstige situaties ook steeds een momentopname. Tijdelijk areaalverlies van individuele habitattypen past in de natuurlijke kenmerken van het estuariene systeem waar het gaat om dynamiek en regeneratie. Door toename in dynamiek treedt ook verjonging van de vegetatie op, waardoor de kwaliteit toeneemt. Door de uitbreiding van het Zwin is per saldo sprake van permanente winst aan estuariene habitats, in wisselende samenstelling c.q. habitattypen.

Specifiek voor het Nederlands deel van het natuurgebied zal door de noodzakelijke verbreding en verdieping van de geul initieel een beperkt areaal aan habitattypen H1310A Zilte pioniersbegroeiingen, H1320 Slijkgrasvelden en H1330A Schorren en zilte graslanden omgezet worden in H1140A Slik en zandplaten en H2120 Witte duinen. Binnen het mozaïek zal initieel een verschuiving plaatsvinden naar meer areaal van het habitatype Slik- en zandplaten (H1140A). Door de gelijktijdige uitbreiding van het Zwin wordt er ook onmiddellijk na aanleg ca. 10 ha bijkomende oppervlakte H1140A Slik en zandplaten gecreëerd. Dit habitatype zal op termijn evolueren in zilte pioniersbegroeiingen (H1310A), daarna in slijkgrasvelden (H1320) en tot slot in schorren en zilte graslanden (H1140A). Dit natuurlijk successieverloop zal naar verwachting in dit deel van het gebied niet binnen de eerste 10 jaar doorlopen zijn wegens de lage ligging (polder). In het Vlaamse deel van het Zwin, dat een totale uitbreiding kent van ca. 125 hectare natuurgebied, zullen de habitattypen H1310A, H1320 en H1330A wel binnen een periode van 10 jaar zijn toegenomen met een oppervlakte die groter is dan het initieel tijdelijk verlies in Nederland. Dit is mogelijk gezien het feit dat enkele zones in de Vlaamse uitbreiding bij aanleg een voldoende hoogteligging zullen hebben (afgraving ter hoogte van de Internationale Dijk, slikzone rond de broedvogeleilanden). Voor het habitatype H1330B (binnendijkse schorren en zilte graslanden) voorziet het project in een herstelmaatregel in de Zwinweide, zodat de oppervlakte hiervan in het Nederlands gebied gelijk blijft.

In het kader van de uitbreiding van het Zwin, is een uitvoerig monitoringsprogramma voorzien. Wanneer in tegenstelling tot de verwachtingen zou blijken dat de ontwikkeling op langere termijn niet leidt tot de instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied, dan zal door middel van beheermaatregelen bijgestuurd worden.

Ondanks de tijdelijke negatieve effecten kan bijgevolg geconcludeerd worden dat het project niet tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied "Zwin & Kievittepolder" zal leiden, maar juist tot een herstel en verbetering van de natuurlijke kenmerken. Daarbij is van belang, dat het hier niet gaat om een 'plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied', in de zin van artikel 6, lid 3, van de Habitatrichtlijn. Het project behelst immers instandhoudingsmaatregelen als bedoeld in artikel 6, eerste en tweede lid, van de Habitatrichtlijn. In

het Natura 2000-gebied Zwin en Kievittepolder ligt een belangrijke opgave in het behoud van waardevol laagdynamisch areaal. Dit staat onder andere door gebrek aan ruimte flink onder druk. De in het aanwijzingsbesluit voor dit gebied opgenomen instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van uitbreiding van oppervlakte en kwaliteit van de estuariene habitattypen, kunnen feitelijk alleen worden gerealiseerd door toevoeging van nieuwe gebieden aan het Natura 2000-gebied.

Om de noodzakelijke maatregelen, gericht op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen, te kunnen nemen, is het onvermijdelijk dat er eerst een geringe aantasting van bestaand habitatype plaatsvindt.

Conclusies ten aanzien van verstoring door recreanten

Ten gevolge van de herinrichting en uitbreiding van het Zwin wordt geen significante toename verwacht van het aantal bezoekers aan het Zwin op lange termijn (MER Zwin, Technisch deelrapport mens-mobiliteit, educatie en recreatie, §5.2.1). het Zwin vormt momenteel reeds een aantrekkingspool, gezien het unieke karakter van het gebied. Momenteel ligt een pad rondom het Zwin binnendijs onderaan de dijk en op Nederlands grondgebied ook deels op de dijk. Rond het projectgebied wordt een nieuw wandel- en fietspad met enkele uitkijkpunten aangelegd, waarbij het pad net onder de kruin afwisselend binnen- en buitendijs wordt aangelegd (zie bijlage 2, kaart 4). Het inrichtingsplan is zo opgemaakt dat de avifauna in het Zwin zo min mogelijk verstoord wordt door de aanwezigheid van recreanten. Door het fietspad niet bovenop de dijk aan te leggen, maar lager, onder de kruin, wordt het effect van visuele verstoring verkleind. Het concept van de uitkijkpunten en situering van het fietspad binnen- of buitendijs is zo opgezet dat een optimale ontwikkeling van natuur en een minimale verstoring van vogels wordt geborgd. Bovendien neemt de oppervlakte onverstoord gebied door de uitbreiding van het Zwin toe, waardoor significant negatieve effecten van verstoring door recreatie op avifauna worden uitgesloten.

Het aantal recreanten in de ruimere regio zal toenemen door de ontwikkeling van andere recreatieve voorzieningen in de omgeving, maar niet ten gevolge van de herinrichting en uitbreiding van het Zwin zelf. Voorbeelden zijn onder andere de recente realisatie van 450 recreatiewoningen in Cavelot (Noordzee Résidence Cadzand-Bad), het geplande Kustwerk Nieuwvliet, de geplande jachthaven in Cadzand of de geplande herinrichting van het Zwin Natuurcentrum in Knokke. De Gemeente Sluis beoogt met het ontwikkelingsplan Cadzand-Bad "Natuurlijk Stijlvol" de kwaliteit en het aanbod van de recreatieve voorzieningen in Cadzand-Bad te versterken. Het inrichtingsplan is zo opgemaakt dat het aantal recreanten niet direct van belang is voor een eventuele verstoring van het gebied. De uitkijkpunten en buitendijs gelegen fietspaden liggen op locaties waar verstoring geoorloofd is. Hier bevinden zich geen habitats die van belang zijn voor verstoringgevoelige soorten. Een significant negatieve cumulatieve impact door de toename van de langzaamverkeersintensiteiten (fietsers, wandelaars) ten gevolge van andere ontwikkelingen, wordt daarom niet verwacht.

Conclusies ten aanzien van stikstofdepositie

Met behulp van modelberekeningen is de depositiebijdrage als gevolg van de aanlegwerken in het Zwin berekend. Hieruit blijkt, dat de toename in stikstofdepositie alleen tijdelijk, gedurende de aanlegfase zal plaatsvinden, ten gevolge van de graafwerken en het werfverkeer. Na realisatie van het project vallen deze werkzaamheden weer weg en evolueert de stikstofdepositie opnieuw naar de autonome achtergronddepositiewaarden.

De uitbreiding van het Zwin zal tijdens de aanlegwerken een tijdelijke kleine toename van de stikstofdepositie veroorzaken. Deze toename wordt op zich als niet significant beoordeeld gezien de jaarlijkse autonome afname groter is dan de berekende toename. Bijkomend wordt deze toename volledig te niet gedaan door het gelijktijdig uit landbouwproductie nemen van de percelen in Vlaanderen ten zuiden van de huidige Internationale Dijk door de uitbreiding van het Zwin. Ten opzichte van de huidige situatie wordt er, ten gevolge van het uit de landbouwproductie nemen, zelfs een versterking van de dalende autonome trend verwacht: de afname zal groter zijn dan voorzien in de toekomst zonder de uitvoering van het project. Ten aanzien van het voor stikstofdepositie zeer gevoelige habitattype Grijze duinen (dat in de huidige situatie reeds in een overbelaste situatie verkeert), kan de uitvoering van het project positief beoordeeld worden.

Gezien de stikstofdepositie ten gevolge van het project niet zal toenemen, maar zelfs zal afnemen, is een onderzoek naar eventuele cumulatieve effecten niet noodzakelijk.

3. Definitief advies commissie m.e.r.

In het definitieve advies (15 mei 2014) vermeldt de commissie, dat de aanvulling overzichtelijk en grondig is uitgevoerd alsook dat systematisch is ingegaan op de huidige situatie en de effecten. Naar de mening van de commissie geeft de aanvulling niet de volledige onderbouwing dat aantasting van het bestaande Natura 2000-gebied Zwin en Kievittepolder (door areaalverlies van individuele kwalificerende habitats) kan worden voorkomen. Het is daarom aan het bevoegd gezag om binnen de kaders van de natuurbeschermingsregelgeving tot een adequate oplossing te komen.

De aanvulling ten aanzien van recreatieve verstoring en de effecten van stikstofdepositie acht de commissie voldoende.

De commissie doet tot slot nog de aanbeveling, om bij de verdere uitwerking van het inrichtingsplan rekening te houden met een drietal kanttekeningen ten aanzien van het tempo van sedimentatie, enkele factoren die niet meegenomen zijn in de modelberekeningen en stringente eisen die aan het gebied gesteld worden vanuit specifieke recreatie- en natuurdoelen.

4. Hoe omgegaan is met het advies van de commissie m.e.r.

Met de Commissie m.e.r. heeft indringend overleg plaatsgevonden, waarbij de nadruk is gelegd op het feit dat het hier gaat om een grensoverschrijdend, dynamisch Natura 2000-gebied. In een voorlopig advies van 17 december j.l. constateert de Commissie dat alle alternatieven een bijdrage leveren aan de projectdoelstellingen. Met de aanvulling op het MER en de Passende Beoordeling is de commissie m.e.r. tevreden, met één uitzondering: de commissie m.e.r. heeft in haar beoordeling van de effecten op de natuurlijke kenmerken van het gebied geen oog voor het feit, dat het gaat om een grensoverschrijdend, dynamisch Natura 2000-gebied. De commissie gaat uit van een zeer strikte benadering van de passende beoordeling. Ongeacht voor welke maatregel het ook bedoeld is (in dit geval een natuurherstelmaatregel waarbij de getijdestroom vergroot moet worden), ongeacht dat in het Aanwijzingsbesluit vermeld is dat er sprake is van een natuurlijke dynamiek in habitats met wisselende omvang, ondanks dat sprake is van een grensoverschrijdend project waar toename van bepaalde habitats wordt gecreëerd en ondanks het feit dat het minimale verlies tijdelijk van aard is, acht de Commissie niet verzekerd dat aantasting van natuurlijke kenmerken is uitgesloten.

De commissie kan in deze niet in dit standpunt gevolgd worden. Daarbij wordt gewezen op het volgende.

1. De dynamiek is een van de belangrijkste kenmerken van een gebied zoals het Zwin. Het areaal van de aanwezige habitattypes wisselt voortdurend. Per definitie is het benoemen van de specifieke oppervlakte per individueel habitatype hierdoor steeds een momentopname: bij iedere beoordeling moet dan ook steeds gekeken worden naar de samenhang tussen de habitattypes en de natuurlijke successie die bepaald wordt door de dynamiek in het gebied. Leidend dient steeds te zijn, of de randvoorwaarden geboden worden voor het op lange termijn behouden van de natuurlijke kenmerken van het gebied, waartoe ook de dynamiek en successie horen. In lijn hiermee, is het doel van het herstel en uitbreiding van het Zwin dan ook het als het ware terugbrengen van het gebied in een eerder successiestadium. In die zin is het creëren van nieuwe habitattypes binnen het projectgebied dan ook geen aantasting maar juist een essentiële schakel op weg naar het gewenste doel. Daarmee wordt de voorwaarde gecreëerd voor instandhouding van de natuurlijke kenmerken van het gebied op langere termijn.
2. Een tweede relevante overweging is, dat Natuurgebied het Zwin een grensoverschrijdend gebied is dat ecologisch gezien één geheel vormt. Met andere woorden: de twee delen (het Belgische en Nederlandse deel) kunnen niet los van elkaar gezien worden. Het doel van het project is dan ook het behoud en de versterking van de kusthabitats die bij dit grensoverschrijdende Natura 2000-gebied horen, dit op basis van de gezamenlijke verplichting om het Zwin als intergetijdengebied te behouden. Gelet hierop, moet dan ook eerst en vooral beoordeeld worden of het project voor het Zwin als totaal, grensoverschrijdend natuurgebied, bijdraagt aan het duurzaam behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Ecologisch gezien, dient de grens België – Nederland, die dwars door het Zwin loopt, beschouwd te worden als een toevalligheid. Aan dit grensoverschrijdend karakter van het project is in de planprocedure recht gedaan door het werken met een Vlaams-Nederlandse projectorganisatie, de instelling van een grensoverschrijdende Commissie MER die was samengesteld uit Vlaamse en Nederlandse deskundigen en de opstelling van een grensoverschrijdend MER.
3. Gelet op deze twee overwegingen, dient de vraag van de commissie m.e.r. (*waar komt wanneer* het verlies aan areaal per habitatype – in Nederland - terug) in perspectief geplaatst te worden. Ecologisch gezien is de commissie m.e.r. al overtuigd van de meerwaarde van het project voor het Zwin. Echter, (1) dient bij de beantwoording van deze vraag rekening gehouden te worden met de samenhang en de successie van de habitattypes; en (2) ook vanuit de gedachte achter Natura 2000 gezien dient rekening gehouden te worden met het grensoverschrijdende karakter van het Zwin en het feit dat er sprake is van één ecologisch gebied. Het Aanwijzingsbesluit Zwin en Kievittepolder geeft bovendien deze ruimte en wijst zelfs in deze richting (zie hiervoor punt 5 in het hiernavolgende).

Beoordelingskader

1. Het estuariene landschap van het huidige Zwin wordt gekenmerkt door een dynamische mozaïek van habitattypes, waarbij de onderlinge verhouding van de oppervlaktes individuele habitattypen van jaar tot jaar verschillen. Dominant zijn de habitattypen slik en zandplaten (H1140A), schorren en zilte graslanden (H1330A), witte duinen (H2120) en duindoornstruwelen (H2160). Daarnaast komen in kleinere oppervlakten ook voor zilte pioniersbegroeiingen (H1310A), slijkgrasvelden (H1320) en grijze duinen (H2130A).
2. Bij de beoordeling is van belang dat in de toelichting op de instandhoudingsdoelstellingen zoals opgenomen in het Aanwijzingsbesluit Zwin en Kievittepolder:
 - (1) steeds wordt aangegeven dat het voorkomen, ligging en areaal van de habitattypen slik- en zandplaten (H1140A), zilte pionierbegroeiingen (H1310A), slijkgrasvelden (H1320) en schorren en zilte graslanden (H1330A), **samenhangen en jaarlijks sterk wisselen** ten gevolge van erosie- en sedimentatieprocessen,
 - (2) **verbetering van kwaliteit** mogelijk wordt geacht **door het toestaan van meer dynamiek**, zoals voorzien in het kader van het in voorbereiding zijnde grensoverschrijdend project "Duurzaam behoud en uitbreiding van het Zwin als natuurlijk intergetijdengebied". In eigen woorden: Ook in het Aanwijzingsbesluit wordt derhalve benoemd dat de habitattypen H1140A, H1310A, H1320 en H1330A **successiestadia binnen eenzelfde mozaïek zijn**: de oppervlaktes dienen dan ook steeds **in samenhang** beoordeeld te worden, en
 - (3) steeds nadrukkelijk gewezen wordt op het **grensoverschrijdende karakter** van het Zwin.

De uit te voeren maatregelen in het perspectief van het beoordelingskader

1. De verbreding en verdieping van de geul door het bestaande Zwin, is sowieso noodzakelijk, ook zonder de uitbreiding van het Zwin. De afgelopen 30 jaar zijn geregeld beheermaatregelen uitgevoerd om de verzanding van de geul te stoppen en het karakter van de dynamische kusthabitats te herstellen. Zonder het treffen van (beheer)maatregelen, zal het Zwin door verzanding van de hoofdgeul alsnog afgesloten worden van de Noordzee. Daarmee zal een belangrijk deel van de in het Zwin thans aanwezige habitattypen verdwijnen en niet meer worden voldaan aan de instandhoudingsdoelstellingen.

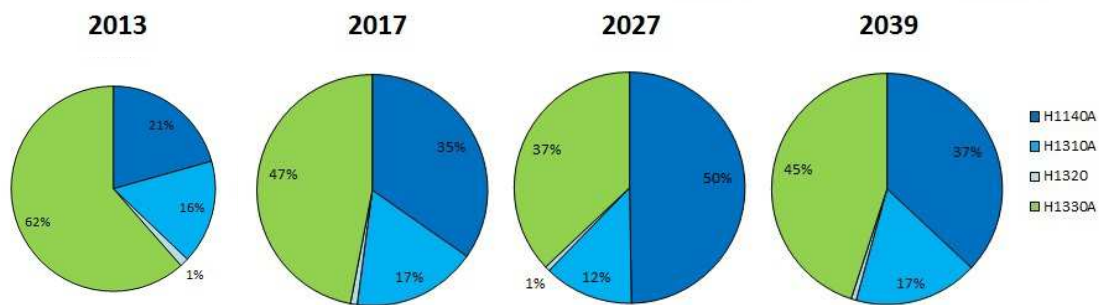
Code	Huidig (2013)	Autonoom (2017-2027)	Autonoom (2027-2039)
H1140A	37,1	0	0
H1310A	29,4	0	0
H1320	2,5	0	0
H1330A	110,4	0	0
H1330B	2,4	112,8 (> thv 1330A)	179,6(> thv rest 1140/1310/1320)
H2110	0,0	0	0
H2120	15,4	17,4 (>thv geul)	17,4
H2130A*	15,8	15,8	15,8
H2160	15,2	15,4 (>thv nieuwe 2120)	15,4
Totaal	228,3	161,4	228,3

Ruwe benadering autonome ontwikkeling gehele Zwin

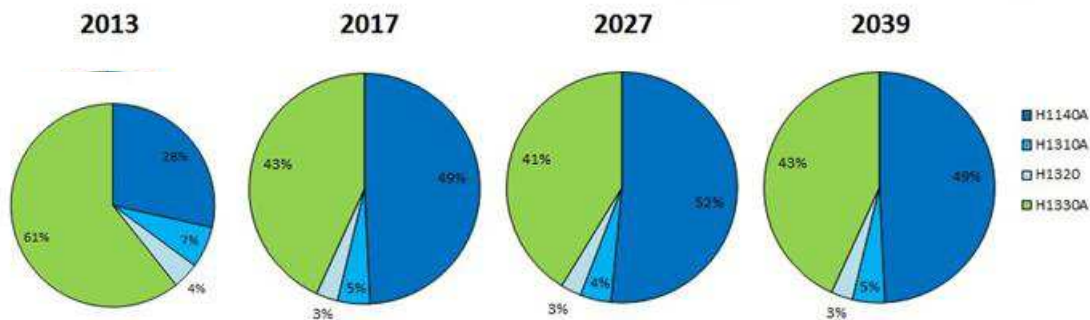
Code	Huidig Ne (2013)	Autonoom Nederlan (2017-2027)	Autonoom Nederland (2027-2039)
H1140A	9,5	0	0
H1310A	2,2	0	0
H1320	1,4	0	0
H1330A	20,2	0	0
H1330B	0,7	20,9 (> thv 1330A)	32,9(> thv rest 1140/1310/1320)
H2120	6,0	7,0 (>thv geul)	7
H2130A*	0,2	0,2	0,2
H2160	13,8	13,9 (>thv nieuwe 2120)	13,9
Totaal	54,0	42,0	54

Ruwe benadering autonome ontwikkeling Nederlandse deel van het Zwin

2. Met de noodzakelijke verbreding en verdieping van de geul wordt door uitvoering van het project initieel en tijdelijk enig areaal van de habitattypen zilte pioniersbegroeiingen (H1310A), slijkgrasvelden (H1320) en buitendijkse schorren en zilte graslanden (H1330A) omgezet in slik- en zandplaten (H1140A) en witte duinen (H2120). Omdat het Zwin tegelijkertijd ook wordt uitgebreid, ontstaat er aan Nederlandse zijde (na aanleg water) nog ca. 10 hectare extra van het habitatype slik- en zandplaten (H1140A). Voor het habitatype H1330B is in het project zelf een herstelmaatregel voorzien, de oppervlakte van dit habitatype blijft dan ook gelijk. In Vlaanderen ontstaat ca. 125 hectare extra gebied.

Evolutie in de tijd van de verhouding habitattypen 1140A, 1310A, 1320 en 1330A binnen het mozaïek voor het gehele Zwinwaarbij vanaf 2017 de totale oppervlakte is toegenomen.

Evolutie in de tijd van de verhouding habitattypen 1140A, 1310A, 1320 en 1330A binnen het mozaïek op Nederlands grondgebied, waarbij vanaf 2017 de totale oppervlakte is toegenomen.

In tabelvorm levert dit het volgende beeld op:

	Huidig (2013)	Af- en toename do herinrichting en uitbreiding Zwin (2015-2017)	Na aanleg (2017)	Prognose toe (2027)	Prognose toe (2039)
Nederland	33,3	+7,5	40,8	40,8	40,8
Vlaanderen	146,2	+3,3	149,4	211,0	211,0
Gehele Zwin	179,5	+10,7	190,2	251,7	251,7

Huidige oppervlakte en prognose van het areaal aan mozaïek habitattypen (mozaïek 1140A, 1310A, 1320 en 1330A) als gevolg van de herinrichting en uitbreiding van het Zwin (oppervlakte in ha)

Van belang is dat er nog een kleine planoptimalisering in kaart is gebracht. Het voornemen is, om bij het vaststellen van de besluiten de aanleg van duin op dijk met 1,2 ha (voorheen 4,4 ha en nu 3,2 ha) te versmallen zodat het tijdelijk schorverlies binnen het projectgebied nog slechts 2 ha bedraagt. Door het verkleinen van de duin op dijk is ook het tijdelijk verlies van H1320 afgenomen van 0,2 naar 0,1. In de bijgevoegde passende beoordeling is dit als zodanig opgenomen.

1. Als toch gekeken wordt naar de individuele oppervlaktes binnen deze samenhangende habitattypes, geldt, dat alle oppervlaktes op termijn in het Zwin gebied als totaal gelijk zullen zijn of zijn toegenomen. Dit omdat een extra 120 hectare oppervlakte aan het natuurgebied wordt toegevoegd.
2. Aan Nederlandse zijde zal in eerste instantie binnen het mozaïek een verschuiving plaatsvinden naar meer areaal van het habitatype slik- en zandplaten (H1140A). Ook in de Nederlandse uitbreiding van 10 hectare zal in eerste instantie H1140A ontstaan. Dit habitatype zal zich op termijn omzetten in zilte pioniersbegroeiingen, daarna in slijkgrasvelden en tot slot in schorren en zilte graslanden. Verwezen wordt naar paragraaf 2.4 van de aanvulling op het MER en de passende beoordeling.
3. Dit proces van successie zal, met name in het laaggelegen deel van de uitbreiding, niet in 10 jaar geheel doorlopen zijn, dat kan gewoonweg niet. Voor de natuur is dit prima want hoe langer het successieproces duurt, hoe duurzamer de ingreep is (kwaliteitsverbetering). Echter, in het Vlaamse deel van het Zwin zullen de habitattypen H1310A, H1320 en H1330A wel binnen 10 jaar zijn toegenomen, met tenminste de vermindering van de oppervlakte aan Nederlandse zijde. Gelet echter op het feit dat betreffende habitattypes een samenhangend mozaïek vormen, is er geen sprake van aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied. Reden hiervoor is de hoogteligging van het terrein net onder de (afgegraven) Internationale dijk in het Vlaamse deel. Dit betekent dat de balans in het Zwin als natuurgebied steeds op orde zal zijn en alle voorwaarden worden gecreëerd voor de realisatie van de afgesproken instandhoudingsdoelen.

4. Ook zonder toename van areaal op Vlaams grondgebied zijn negatieve effecten uit te sluiten. Dit omdat de habitattypen in mozaïek voorkomen waarvan aard en ligging afwisselen en het gebied op Nederlands grondgebied alleen al met 10 hectare wordt uitgebreid waar ruimte ontstaat voor natuurlijke, opvolgende successieprocessen. Daardoor zal de toekomstige oppervlakte dan wel kwaliteit van de betrokken habitattypen zeker niet lager worden dan de oppervlakte dan wel kwaliteit zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstellingen, waardoor van significante negatieve effecten geen sprake zal zijn. Overwogen wordt dan ook, om de uitbreiding van het Zwin nu alvast voorlopig aan te wijzen als Natura 2000-gebied.

Bovenstaande overwegingen hebben steeds ten grondslag gelegen aan het project, maar zijn in deze notitie expliciet gemaakt.

Monitoring

1. In het kader van de uitbreiding van het Zwin, is een uitvoerig monitoringsprogramma voorzien. Mocht op enig moment tegen onze verwachtingen in blijken dat de ontwikkeling op langere termijn niet leidt tot de instandhoudingsdoelstelling voor dit gebied, dan zal door middel van beheermaatregelen bijgestuurd (kunnen) worden.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande alsook in het licht van de aanvulling op de passende beoordeling, is dan ook voldoende zeker gesteld dat het project niet zal leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van zowel het grensoverschrijdende, ecologisch samenhangende gebied het Zwin als geheel, als van het Belgische en Nederlandse deel afzonderlijk. Op basis van deze constatering zijn er geen beletselen voor het uitvoeren van het project. Naast deze constatering volgt uit het bovenstaande en uit de passende beoordeling dat het niet uitvoeren van het project wel zal leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Zwin. Juist het niet uitvoeren van het project is daarmee in strijd met de instandhoudingsdoelen zoals opgenomen in het Aanwijzingsbesluit Zwin en Kievittepolder.

Wellicht ten overvloede wordt hier nogmaals opgemerkt, dat het hier niet gaat om een 'plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied', in de zin van artikel 6, lid 3, van de Habitatrictlijn. Het project behelst immers instandhoudingsmaatregelen als bedoeld in artikel 6, eerste en tweede lid, van de Habitatrictlijn. De in het aanwijzingsbesluit voor dit gebied opgenomen instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van uitbreiding van oppervlakte en kwaliteit van de estuariene habitattypen, kunnen feitelijk alleen worden gerealiseerd door toevoeging van nieuwe gebieden aan het Natura 2000-gebied. Om de noodzakelijke maatregelen, gericht op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen, te kunnen nemen, is het onvermijdelijk dat er eerst een geringe aantasting van bestaand habitatype plaatsvindt.

5. Afronding

Ten opzichte van de Passende beoordeling zoals voorgelegd aan de commissie m.e.r. heeft nog een beperkte aanpassing plaatsgevonden:

1. Op het kaartje met het toekomstbeeld voor 2039, is aangegeven dat tegen die tijd een mix van H1140, H1310 en H1330B zal zijn ontstaan.
2. In de passende beoordeling is nog duidelijker tot uitdrukking gebracht dat ook zonder toename van areaal op Vlaams grondgebied, negatieve effecten op het Nederlandse deel van het projectgebied zijn uit te sluiten. Dit omdat de habitattypen in mozaïek voorkomen waarvan aard en ligging afwisselen en het gebied op Nederlands grondgebied alleen al met 10 hectare wordt uitgebreid waar ruimte ontstaat voor natuurlijke, opvolgende successieprocessen. Daardoor zal de toekomstige oppervlakte dan wel kwaliteit van de betrokken habitattypen zeker niet lager worden dan de oppervlakte dan wel kwaliteit zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstellingen, waardoor van significante negatieve effecten geen sprake zal zijn.

De aanbevelingen de commissie ten aanzien van tempo van sedimentatie, enkele factoren die niet meegenomen zijn in de modelberekeningen en de stringente eisen die aan het gebied gesteld worden vanuit specifieke recreatie- en natuurdoelen zullen betrokken worden bij de verdere uitwerking van het inrichtingsplan richting het bestek.

4 Ambtelijke wijzigingen en overzicht wijzigingen n.a.v. behandeling zienswijzen

Dit hoofdstuk omvat de wijzigingen in het rijksinpassingsplan (toelichting, verbeelding en regels) en de uitvoeringsbesluiten die doorgevoerd worden ten behoeve van de vaststelling- naar aanleiding van de beantwoording van de ontvangen zienswijzen en tevens de ambtshalve wijzigingen.

4.1 Wijzigingen als gevolg van ontvangen zienswijzen rijksinpassingsplan en uitvoeringsbesluiten

4.1.1 *Wijzigingen in het rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten als gevolg van zienswijzen*

Wijzigingen in de toelichting van het rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten

1. In subparagraaf 1.2.2 heeft naar aanleiding van reactie 13a de volgende aanpassing plaatsgevonden: de passage waarin is aangegeven dat met de vaststelling van het GRUP kan worden overgegaan tot de definitieve verwerving van alle gronden aan Vlaamse zijde is vervangen door het volgende 'In dit gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan zijn bestemmingen vastgelegd die de uitvoering van het project langs Vlaamse zijde mogelijk maken. In functie van de verwerving van de gronden wordt een onteigeningsplan opgemaakt.'

4.2 Ambtshalve wijzigingen

4.2.1 *Ambtshalve wijzigingen rijksinpassingsplan en bijbehorende documenten*

Ambtshalve wijzigingen toelichting rijksinpassingsplan

1. In het kader van het proces rondom het rijksinpassingsplan voor de Hertogin Hedwigepolder is enige verwarring ontstaan omtrent de begrippen 'intergetijdengebied' en 'estuariene natuur'. De voor het betreffende rijksinpassingsplan opgestelde definities zijn voor de volledigheid ook in de toelichting van het rijksinpassingsplan voor Het Zwin, paragraaf 1.1 opgenomen.
2. In paragraaf 2.6 is aangegeven hoe het overleg met de commissie m.e.r. is verlopen, hoe het voorlopige advies en het definitieve advies (15 mei 2014) luidde, en hoe daarmee wordt omgegaan.
3. In paragraaf 5.1. is de beperkte optimalisatie van het inrichtingsplan ten aanzien van het duin op de dijk benoemd: het duin op dijk wordt iets beperkter uitgevoerd.

4. In subparagraaf 6.5.2 is aangegeven dat naar aanleiding van het voorlopige advies van de commissie m.e.r. er een Aanvulling op het MER en de Passende Beoordeling opgesteld is, welke als bijlage 7 bij het rijksinpassingsplan is gevoegd (Aanvulling op het MER en Passende Beoordeling; Structurele maatregelen voor het duurzaam behoud en de uitbreiding van het Zwin als natuurlijk intergetijdengebied, 05-05-2014, Technum, P 5158-503-145-08). Verder wordt in deze deelparagraaf 6.5.2 aangegeven dat verwezen wordt naar paragraaf 2.6.2 voor een toelichting op deze aanvulling.
5. In de paragrafen 9.2 en 9.3 is een beschrijving opgenomen van de procedure van de ter inzagelegging van 1 oktober 2013 voor een periode van zes weken. In deelparagraaf 9.3 is de fase van behandeling van de inspraakreacties beschreven en de totstandkoming van het vast te stellen rijksinpassingsplan.
6. Tot slot hebben enige redactionele verbeteringen plaatsgevonden.

Ambtshalve wijzigingen vaststellingsbesluit en bijbehorende documenten

1. In de toelichting van de schaderegeling wordt onder het toepassingsbereik aangegeven dat ook Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland de beleidsregel onderschrijven. Daarnaast wordt de watervergunning opgenomen en wordt de functie van het projectplan als onderdeel/bijlage van het inpassingsplan nader omschreven. Als laatste wordt de IMRO-code NL.IMRO.0000.EZip13Zwin-3000 en de datum van inwerkingtreding opgenomen.

Ambtshalve wijzigingen op de verbeelding

1. Het IDN-nummer van het inpassingsplan wordt voor de volgende fase in de procedure als volgt aangepast: NL.IMRO.0000.EZip13Zwin-3000

Ambtshalve wijzigingen in de regels

1. Het IDN-nummer van het inpassingsplan wordt ten behoeve van de volgende fase in de procedure als volgt aangepast: NL.IMRO.0000.EZip13Zwin-3000.
2. Daarnaast hebben enige redactionele verbeteringen plaatsgevonden

4.2.2

Ambtshalve wijzigingen uitvoeringsbesluiten

1. Als gevolg van het voorlopige advies van de commissie m.e.r. is een Aanvulling op het MER en de Passende Beoordeling opgesteld is, welke als bijlage 7 bij het rijksinpassingsplan is gevoegd (Aanvulling op het MER en Passende Beoordeling; Structurele maatregelen voor het duurzaam behoud en de uitbreiding van het Zwin als natuurlijk intergetijdengebied, 05-05-2014, Technum, P 5158-503-145-08. Deze aanvulling op de Passende Beoordeling is bij de besluitvorming omtrent de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet betrokken.
2. In de Natuurbeschermingswetvergunning zijn de Aanvulling op het MER en de Passende Beoordeling en het advies van de commissie m.e.r. verwerkt.
3. Daarnaast is in de uitvoeringsbesluiten een aantal redactionele verbeteringen doorgevoerd.

Bijlagen

Bijlage 1: gegevens indieners standaard zienswijzen

Soort zienswijze	Registratiedatum	Datum posts	Naam	Adres	Postcode, Plaats
Standaard A	16-10-2013	13-10-2013	R.C. Corijn	Azaleastraat 4	4511 GX Breskens
Standaard A	17-10-2013	10-10-2013	M.S. Hoste	Barendijk 3	4503 GT Groede
Standaard A	15-10-2013	14-10-2013	M.L.R. Groosman-Poppe	t Schuttebocht 13	4501 AA Oostburg
Standaard A	17-10-2013	16-10-2013	R. de Croock	Mozartlaan 27	3603 BG Maarssen
Standaard A	14-10-2013	11-10-2013	Jan Geldof	Dorpsdijk 18	4354 AC Vrouwenpolder
Standaard A	18-10-2013	17-10-2013	L. Langerlaert-Mille	t Schuttebocht 21	4501 AA Oostburg
Standaard A	18-10-2013	17-10-2013	A.P. Langerlaert	t Schuttebocht 21	4501 AA Oostburg
Standaard A	24-10-2013	23-10-2013	E.C. van Ooij-Ortelee	Churchill-laan 938	4532 JG Terneuzen
Standaard A	24-10-2013	22-10-2013	H. van den Berg	Edisonstraat 6	4532 LM Terneuzen
Standaard A	24-10-2013	23-10-2013	H.A.A. Mangnus	Schoolstraat 15	5081 VE Hilvarenbeek
Standaard A	23-10-2013	22-10-2013	G. Vaessen	Prins Bernhardstraat 3	4507 BD Schoondijke
Standaard A	23-10-2013	22-10-2013	P. Dieleman	Nijverheidlaan 49	6717 EV Ede Gld
Standaard A	29-10-2013	24-10-2013	W.A.M. Roelvink	Provinciale weg 58	4695 RN SINT-MAARTENS
Standaard A	29-10-2013	24-10-2013	L.J. van Doorn	Provinciale weg 58	4695 RN SINT-MAARTENS
Standaard A	29-10-2013	28-10-2013	J. Bouwman	Breitnerstraat 28	4532 GW TERNEUZEN
Standaard A	29-10-2013	28-10-2013	J. Bouwman	Breitnerstraat 28	4532 GW TERNEUZEN
Standaard A	24-10-2013	24-10-2013	W. Dobbelaer	Hoofdstraat 65	4564 AN SINT JANSTEEN
Standaard A	28-10-2013	22-10-2013	J.J. Geleijnse	Sint Joostmeet 33	4301 JS ZIERIKZEE
Standaard A	28-10-2013	24-10-2013	C. Dobbelaer-Inghels	Hoofdstraat 65	4564 AN SINT JANSTEEN
Standaard A	30-10-2013	29-10-2013	M.C. de Putter	Nieuw Kieldrechtdijk 1	4568 AS NIEUW NAMEN

Standaard A	30-10-2013	26-10-2013	T.A. Verduijn	Veer 56	4543 NK ZAAMSLAG
Standaard A	28-10-2013	30-10-2013	J.J. de Hulle	Nieuwvlietseweg 16	4543 AD NIEUWVLIET
Standaard A	30-10-2013	26-10-2013	S.J.M. de Hullu Palmen	Nieuwvlietseweg 16	4504 AD Nieuwvliet
Standaard A	30-10-2013	28-10-2013	L.C.F. de Putter	Bovendonk 46	4707 ZT ROOSENDAAL
Standaard A	31-10-2013	22-10-2013	N.M. van de Stolpe	Kreeklaan 10	4322 EG SCHARENDIJK
Standaard A	31-10-2013	29-10-2013	D.W. Siebrecht- OPAZ Partij	Middelburgsestraat 120	4371 RR KOUDEKERKE
Standaard A	21-10-2013	18-10-2013	J. Fijnaut	Rijzenburg 5	4551 HS SAS VAN GENT
Standaard A	22-10-2013	17-10-2013	E.J.A. van Deursen	J. van Ruysdaelstraat 7	4507 CB SCHOONDIJKE
Standaard A	22-10-2013	17-10-2013	N.M.A. van Deursen-Langerlaert	J. van Ruysdaelstraat 7	4507 CB SCHOONDIJKE
Standaard A	22-10-2013	14-10-2013	J.I. Ritico	Frans Halsstraat 5	4507 CD SCHOONDIJKE
Standaard A	22-10-2013	15-10-2013	J.C. Ritico de Visser	Frans Halsstraat 5	4507 CD SCHOONDIJKE
Standaard A	22-10-2013	20-10-2013	J. Lauret van Opdurp	Weijkmanlaan 31	4511 CS BRESKENS
Standaard A	22-10-2013	19-10-2013	C.J. Broekert	Burg. Vogelaarstraat 7	4435 AR BAARLAND
Standaard A	22-10-2013	19-10-2013	N.C. de Broekert-Koopman	Burg. Vogelaarstraat 7	4435 AR BAARLAND
Standaard A	22-10-2013	19-10-2013	H.J.M. van de Sande	Sandenburghlaan 8 d	4351 RM VEERE
Standaard B	7-11-2013	7-11-2013	M. Philipsen-Hermans	Kalverdijk 5	4588 RC WALSOORDEN
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	J. Kosten- de Vos	Populierestraat 9	4431 CL 'S GRAVENPOL
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	G. de Witte	Noorddijk 32	4471 AL WOLPHAARTSD
Standaard A	5-11-2013	22-10-2013	R. Dubbelman-Vermet	Fortrapastraat 41	4431 BV 'S GRAVENPOL
Standaard A	5-11-2013	25-10-2013	A.C. de Keuninck	Lange Strinkweg 1	4506 JG CADZAND
Standaard A	5-11-2013	4-11-2013	T. Leclou	Rapenburg 52	4581 AE VOGELWAARDE
Standaard A	5-11-2013	22-10-2013	A.P. den Ouden	Middenstraat 13	4431 BS 'S GRAVENPOL
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	W.G. Heijboer	Heer Jansdijk 3	4431 RZ 'S GRAVENPOL
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	G.C. de Broekert	Goesestraatweg 8	4431 CD 'S GRAVENPOL
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	H.J. de Graaf	Fortrapastraat 39	4431 BV 'S GRAVENPOL
Standaard A	5-11-2013	22-10-2013	H. Dubbelman	Fortrapastraat 41	4431 BV 'S GRAVENPOL

Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	M.P. de Moor	Braamdijk 11	4525 LG RETRANCHEMEN
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	N.C. Heijboer-Beun	Heer Jansdijk 3	4431 RZ 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	N.J. Blok-Schipper	s Gravenstraat 38	4431 AC 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	S. Risseeuw-le Clercq	Killedijk 4	4525 LP RETRANCHEMEN
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	P.J. Toussaint	Badhuisweg 70	4506 BC CADZAND
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	J. Visser	Pr Willem-Alexanderstr	4506 AM CADZAND
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	J.J. Visser	Pr Willem-Alexanderstr	4506 AM CADZAND
Standaard A	5-11-2013	22-10-2013	R. Muste	Liduinapark 21	4561 JW HULST
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	I.A. Luteijn	Markt 7	4525 AD RETRANCHEMEN
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	P. Boekhorst	Noordstraat 34	4525 AB RETRANCHEMEN
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	W. Labee	Duinweg 1	4525 LX RETRANCHEMEN
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	P. Kosten	Populierestraat 9	4431 CL 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	N. Blok	s Gravenstraat 38	4431 AC 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	22-10-2013	J. den Ouden	Middenstraat 13	4431 BS 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	E.M. van Oorschot-Haak	Grote Maagdenstraat 6	4524 ES SLUIS
Standaard A	5-11-2013	22-10-2013	N.C. Hoogesteger- Zuijdijk	Middenstraat 9	4431 BS 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	M. de Koeijer	Populierestraat 42	4431 CK 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	S.C. de Koeijer	Populierestraat 42	4431 CK 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	22-10-2013	L.H. Hoogesteger	Middenstraat 9	4431 BS 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	J. De Broekert-Kopmels	Goesestraatweg 8	4431 CD 'S GRAVENPOLDIJK
Standaard A	5-11-2013	4-11-2013	E. Vervaet	Rapenburg 52	4581 AE VOGELWAARDE
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	Landbouw en Golfpark de Keuninck	Lange Strinkweg 1	4506 JG CADZAND
Standaard A	5-11-2013	21-10-2013	G. Sars	Noordstraat 16	4525 AB RETRANCHEMEN
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	P. Risseeuw	Bosweg 2	4506 HG CADZAND
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	P. Risseeuw	Killedijk 4	4525 LP RETRANCHEMEN
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	A.J. Voogdt	Markt 11	4525 AD RETRANCHEMEN

Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	N. Risseeuw	Bosweg 2	4506 HG CADZAND
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	J.P. Maurik	Essenburgsingel 68	3022 EB ROTTERDAM
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	C.A. Blok	s Gravenstraat 38	4431 AC 'S GRAVENPOLI
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	J.E. de Graaf-Dubbeldam	Fortrapastraat 39	4431 BV 'S GRAVENPOLI
Standaard A	7-11-2013	6-11-2013	M. Vervaet	Beatrixstraat 10	4554 CL WESTDORPE
Standaard B	8-11-2013	7-11-2013	Stichting Red onze Polders	Eendragtweg 12	4543 PL ZAAMSLAG
Standaard B	8-11-2013	7-11-2013	Nieuw Gemeentebelang	Bruggendijk 7	4505 PP ZUIDZANDE
Standaard A	13-11-2013	11-11-2013	N. Basting	Prinsestraat 42	4506 AH CADZAND
Standaard A	13-11-2013	11-11-2013	I.J. Basting	Prinsestraat 42	4506 AH CADZAND
Standaard A	13-11-2013	11-11-2013	J. Basting	Prinsestraat 42	4506 AH CADZAND
Standaard A	11-11-2013	9-11-2013	G.E. Dieleman	Havenstraat 20	4521 PX BIERVLIET
Standaard B	11-11-2013	7-11-2013	Stichting Red onze Polders	Eendragtweg 12	4543 PL ZAAMSLAG
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	N. Wensink	Achterstraat 19	8277 AG GRAFHORST
Standaard A	11-11-2013	7-11-2013	K. Lokerse	Provinciale weg 24	4431 NB 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	G. van Manen	Ooststraat 48	4421 EC KAPELLE
Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	C.P. Anthonise	Kastanjestraat 20	4431 CV 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	8-11-2013	E. de Jonge	Kerkhoekstraat 25	4431 AM 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	9-11-2013	J.J.H.G. Schmeitz	Goesestraatweg 28	4431 CD 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	9-11-2013	M.E. Joziase	Goesestraatweg 28	4431 CD 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	8-11-2013	J. den Ridder	Schoolstraat 38	4431 AL 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	P. Schrier	Kastanjestraat 33	4431 CW 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	26-10-2013	H.M. van Manen	Ooststraat 48	4421 EC KAPELLE
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	C. van Manen	Ooststraat 48	4421 EC KAPELLE
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	C.J. van Manen-Mol	Ooststraat 48	4421 EC KAPELLE
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	P. v.d. Woude	Ooststraat 46	4421 EC KAPELLE
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	A. Temmerman	Ooststraat 46	4421 EC KAPELLE

Standaard A	11-11-2013	9-11-2013	C. Hoogerheide	Iepestraat 22	4431 CR 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	9-11-2013	H.M. Hoogerheide-Vermeij	Iepestraat 22	4431 CR 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	9-11-2013	H. Hoogerheide	Iepestraat 22	4431 CR 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	R. Flikweert	Provincialeweg 24 A	4431 NB 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	P. Wagenaar	Lindestraat 40	4436 AJ OUDELANDE
Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	M.C. Moerdijk	Spoorstraat 1 A	4431 NK 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	R. van Damme	Gerbernesseweg 14	4443 AJ NISSE
Standaard A	11-11-2013	1-11-2013	J. Schrier- van der Heijde	Iepestraat 22	4431 CR 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	8-11-2013	E.M. v.d. Maas	Haagdijk 11	4431 NG 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	J. Janse	Hazelaarstraat 4	4431 DR 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	P. Buitense	Jasmijnstraat 3	4431 DV 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	A. Aarnoutse	Abdijstraat 7	4421 JC KAPELLE
Standaard A	11-11-2013	9-11-2013	M. Beuzenberg	Magnoliastraat 32	4431 DL 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	D.C. de Koster	Provincialeweg 10	4431 NB 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	8-11-2013	J. Huijsen-Hoogesteger	Kerkhoekstraat 5	4431 AM 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	E. de Visser	Ds. Van Wouwestraat 2	4353 AJ SEROOSKERKE
Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	C.M. Lepoeter	Conferencestraat 21	4421 DP KAPELLE
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	A. van Damme	Fortrapastraat 9	4431 BT 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	I. van het Leven	Raadhuisstraat 27	4431 AH 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	9-11-2013	A. Blok	s Gravenstraat 38	4431 AC 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	J.L. Neels	Galmgat 31	4336 KB MIDDELBURG
Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	M. Mennema	Touwbaan 20	2953 HB ALBLASSERDAN
Standaard A	11-11-2013	7-11-2013	E. Lokerse-Jobse	Provincialeweg 24	4431 NB 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	1-11-2013	C.J. Schrier	Iepestraat 52	4431 CR 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	6-11-2013	J.F. Beuzenberg	Klaasputhoek 19	4481 CG KLOETINGE
Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	L.J. Goense	Goesestraatweg 44	4431 RG 'S GRAVENPOLD

Standaard A	11-11-2013	29-10-2013	A.M. van het Westeinde	Goesestraatweg 44	4431 RG 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	G. Aarnoutse-Boogert	Zaaidijk 3	4431 RH 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	T. van de Vrede	Mauritstraat 44	4441 BA OVEZANDE
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	M.C. Aarnoutse	Provincialeweg 6 A	4431 NB 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	A. Aarnoutse	Zaaidijk 3	4431 RM 'S GRAVENPOLD
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	J.L. van Koeveringe	Goesestraatweg 38	4431 CD 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	D. Rentmeester	Haringvlietstraat 3	4456 BT LEWEDORP
Standaard A	11-11-2013	31-10-2013	A. van Koeveringe -Nijse	Goesestraatweg 38	4431 CD 'S GRAVENPOLI
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	J.D. Lucasse	Steigerweg 1	4433 BA HOEDEKENSKE
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013			
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013	Bart Lanckriet	Hazegrasstraat 85	8300 KNOKKE-HEIST B
Standaard A	5-11-2013	24-10-2013			
Standaard A	5-11-2013	23-10-2013	Broekert	Hellewoudstraat 8	4457 ELLEWOUTSDIJK
Standaard A	11-11-2013	30-10-2013	Wojciek		POLEN

